

Engelsmanplaat en Rif, Monitor Natuur en Recreatie 2019

Verslag Wadwachten

Piet Veel eindredactie
Telgroep Engelsmanplaat
Voor Staatsbosbeheer en SOVON Vogelonderzoek Nederland

Colofon

Engelsmanplaat en Rif, monitor Natuur en Recreatie 2019

Eindredactie en vormgeving verslag: Piet Veel,
Telgroep Engelsmanplaat voor Staatsbosbeheer Ameland en SOVON
Vogelonderzoek Nederland
Maart 2020, Heemstede

Omslagfoto: Uitsnede satellietfoto Engelsmanplaat & Rif 26-8-2019. Bron:
ESA/Sentinel-2; voor verder beschrijving zie hoofdstuk Geomorfologie

De analyse van de gegevens en het schrijven van de diverse paragrafen is gedaan door:

Geomorfologie: Jelle Mes
Vegetatie: Nico Jonker & Marijke Schrier
Broedvogels: Harry Smit
HVP-tellingen: Wout Bakker
Overige vogelwaarnemingen: Kees Olsthoorn
Overige fauna: Kees Olsthoorn
Monitoring menselijke activiteiten: Ron Mes
Incidenten: Ron Mes

Coördinatie Telgroep zomer: Rob Strietman
Coördinatie Telgroep winter: Harry Smit
Coördinatie monitoring: Ron Mes

E-mail: vogelwachter.engelsmanplaat@gmail.com

WhatsApp: Telgroep Engelsmanplaat

URL: <http://rq0.home.xs4all.nl>

Facebook: [Engelsmanplaat](#)

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Samenvatting	5
Aanbevelingen	6
Het seizoen 2018	7
<i>Inleiding</i>	7
Geomorfogie	8
Vegetatie	10
<i>Internationale natuur</i>	10
<i>De plantengroei in de verschillende habitattypen</i>	10
Eenjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden (1310)	11
Schor met slijkgrasvegetatie (1320).	11
Embryonaal duin (2110)	12
Vogels: het broedseizoen 2019	14
<i>Broedvogelstand op het Rif 2011 – 2019</i>	14
Vogels: HVP-tellingen zomerseizoen 2019	16
Vogels: overige waarnemingen	19
Waarnemingen overige organismen	19
Monitoring van menselijke activiteiten	20
Literatuur	26
Lijst van bijlagen:	27
<i>Rooster wadwachten in 2019</i>	28
<i>Overzicht HPV tellingen</i>	29
<i>Overige vogelwaarnemingen EMP e.o. 2019</i>	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
<i>Waarnemingen overige organismen Engelsmanplaat en Rif 2019</i>	45
<i>Beschrijving van alle geregistreerde incidenten in 2019</i>	47

Voorwoord

Voor u ligt het verslag 2019 van de wadwachten van de Engelsmanplaat. Zij zijn de vrijwilligers van Staatsbosbeheer die zich elk jaar weer met grote toewijding inzetten om dit stukje Wadden Werelderfgoed enerzijds te beschermen, maar anderzijds ook voor de vele bezoekers beleefbaar te houden.

Doordat er jaarlijks verslag wordt gedaan ontstaat een unieke en waardevolle reeks. Dit geeft een goed beeld van de ontwikkeling, zowel op het gebied van de natuur als van de recreatie in het gebied. De omgeving van de Engelsmanplaat inclusief het naastgelegen Rif is een dynamisch gebied waar de invloeden van de natuur enorm groot zijn. Tevens ligt het in het Werelderfgoed de Waddenzee, wat met zich meebrengt dat er altijd met aandacht naar gekeken wordt.

Met name de nu al vele jaren lange reeks van monitoring van wadrecreanten geeft een goed beeld van het precaire evenwicht tussen enerzijds het beschermen van dit unieke natuurgebied en anderzijds de beleving van het wad door in de afgelopen jaren toenemende aantallen bezoekers. De wadwachten spelen een belangrijk rol bij het bewaren van dit evenwicht, zowel door als gastheren en -vrouwen op te treden en voorlichting te geven, maar ook door toezicht uit te oefenen en ongewenste ontwikkelingen te signaleren.

2019 was ook het jaar van de milieuramp met het containerschip Zoe, dat begin januari ruim 300 containers verloor ten noorden van de Waddeneilanden. Hoewel de bulk van de zoi van de Zoe op de eilanden aanspoelde bleef ook de Engelsmanplaat niet gespaard. In het begin is er al veel geruimd door de Waddenunit, RWS en Staatsbosbeheer. Maar ook de wadwachten hebben gedurende het gehele seizoen vrachten afval geruimd. Enkele containers die op het Rif aanspoelden zijn in de loop van het jaar verwijderd.

Het is mooi dat er in het afgelopen jaar ook weer goed is samengewerkt. Want het goede verloop van monitoring, toezicht en gastheerschap op en rond de Engelsmanplaat wordt niet alleen mogelijk gemaakt door de vrijwilligers en hun coördinatoren, maar ook door Staatsbosbeheer, SOVON, vuurtoren Schiermonnikoog en de bemanning van MS de Krukel (ministerie van EZ).

Marjan Veenendaal
Teamleider Staatsbosbeheer Ameland.

Samenvatting

Broedvogels

Na het zeer sobere jaar 2018 was 2019 weer een jaar van herstel voor de broedvogels, zonder overigens het niveau van 2017 te halen. In totaal kwamen op Het Rif en Hiezel 32 paar Noordse Sterns, 34 paar Dwergsterns en 132 paar Visdieven tot broeden.

Daarnaast werden 11 broedgevallen vastgesteld van de Scholekster

Hoogwatervluchtplaats

Ook als hoogwatervluchtplaats werden Engelsmanplaat en Rif weer druk bezocht door grote aantallen vogels. Het maximum van ca 60.000 ex. werd geteld op 8 augustus 2019. Vooral voor Kanoetstrandloper, Bonte Strandloper, Rosse Grutto en Wulp zijn deze HVP's van belang.

Gasten

Het totaal aantal bezoekers (afkomstig van eigen recreatiejachten + groepen met passagiersschepen + wadlopers) stabiliseerde sinds 2018 op een niveau van circa 7500. In de voorafgaande periode (2013 – 2018) bleef het aantal bezoekers in de zomer steeds stijgen. Dit noemden wij eerder “het wereld-erfgoed-effect”. Die periode lijkt nu ten einde. Voor het eerst is sprake van een lichte afname.

Incidenten

Weinig incidenten in 2018 en 2019

Het aantal incidenten neemt geleidelijk af, vooral de (zeer) ernstige. In 2018 en 2019 waren er slechts vijf incidenten met “ernstige tot zeer ernstige verstoring”. Tegen het licht van een zomer-totaal van 7500 bezoekers is dit lage aantal een mooie constatering.

Weinig surfers, maar ernstige verstoring

Hoewel de surfers de kleinste categorie “bezoekers” vormen is hun impact, gemeten aan de incidentmeldingen, relatief het grootst. Hun categorie veroorzaakt al meerdere jaren relatief de meeste incidenten én vaak ernstige verstoring. Kajakkers, vliegtuigen, RIB's en wadlopers gaven in 2019 helemaal géén incidenten.

Jachten: een enkeling heeft lak aan de Erecode

De zeil- en motorjachten (“wadvaarders”) en de passagiersschepen vormen een talrijke categorie en er is altijd wel een enkeling die een incident oplevert. Het valt hierbij op dat er een klein aantal “vaste gasten” is die expliciet lak heeft aan de afspraken op het wad, de “Erecode”.

Aanbevelingen

Rust op HVP's: Erecode én op waddenkaart

- De bekendheid met de Erecode is over de jaren aan het afnemen (Heslinga 2017).
- Onze wadwachten constateren dat de bescherming van de rust voor vogels op HVP's met de Erecode niet voldoende werkt en discussies oproept.
- De HVP's worden door velen niet herkend (en soms niet erkend).
- De bescherming van trekvogels op HVP's schiet te kort.
- De aanduiding op de waddenzeekaarten van de broedgebieden (voorheen artikel 20) werkt wél goed.

Gezien de sterk gestegen aantallen bezoekers bevelen wij aan de HVP's op de waddenzeekaarten op te nemen met een code "HVP" met de toelichting dat betreden in de hoogwaterperiode (van 3 uur vóór tot 3 uur na hoog water) niet mogelijk is zonder vogels te verstoren. Dit geldt ook voor folders zoals van SBB voor Engelsmanplaat. Een recente kaart van Project Rijke Waddenzee kan daarbij als basis dienen.

Aanbevolen wordt de bekendheid met de Erecode te bevorderen.

Zie ook Heslinga en Sijsma 2017:

"Voor zowel de erecode en de campagne zijn de website www.waddenzee.nl, folders en flyers, en beeldschermen in de havens van groot belang voor het onder de aandacht brengen."

Bezoekers van passagiersschepen

Een betere regulering en zorg voor de veiligheid van gasten in het hoogseizoen van de passagiersschepen bij bezoek aan het gebouw de Kalkman is noodzakelijk. Op 9 maart 2019 zijn tijdens een bijeenkomst van de wadwachten, Staatsbosbeheer en bemanning van de Krukel afspraken gemaakt om dit in betere banen te leiden. Een deel van de afspraken (o.a. plaatsing van bord onderaan trap met spelregels bij bezoek) moet nog worden uitgevoerd.

Het seizoen 2019

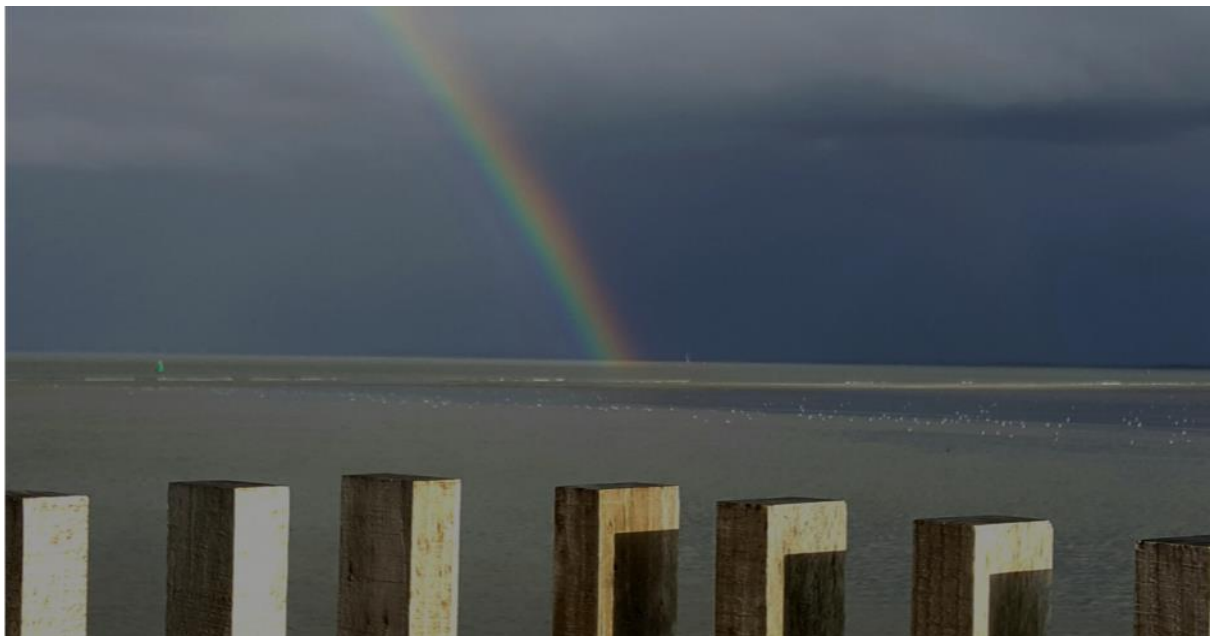
Inleiding

Ook in 2019 verzorgde de Telgroep Engelsmanplaat weer met veel plezier de bemanning (m/v) van de observatiehut op de Engelsmanplaat en verzorgden de leden van de Telgroep de monitoring van mens en natuur. Zij zijn vogelwachter / wadwacht / gastheer namens Staatsbosbeheer.

De monitoring wordt uitgevoerd door een groep van vrijwilligers. Van de vrijwilligers wordt verwacht dat zij als gastheer optreden voor de honderden bezoekers van dit natuurgebied en goede voorlichting kunnen geven over alle ins en outs van dit gebied. De monitoring omvat tellingen tijdens hoogwater van tienduizenden wadvogels, de broedkolonie van sterns op het Rif, recreatiejachten, wadlopers en andere activiteiten. Door het geven van voorlichting bevorderen de wadwachten verantwoord gedrag van bezoekers en gebruikers. Slechts incidenteel is het nodig dat de wadwachten optreden als de ogen en oren van de handhaving. Ook verlenen zij hulp in noodgevallen.

Dankwoord

De coördinatie van de wadwachten bij Staatsbosbeheer Ameland was in de goede handen van Marjan Veenendaal. De regelmatige ravitaillering met mensen, water en gas en de juridische bijscholing werden weer goed verzorgd door de bemanning van de MS Krukel, de Waddenunit van het Ministerie van Economische Zaken: Arjen Dijkstra, Bert Meerstra en Chris Feenstra. Verder past een woord van dank voor de rugdekking die zij met hun handhavingstaak bieden. Voor de begeleiding van de wadloper-wadwachters gaat onze dank uit naar de Kustwacht Schiermonnikoog, het wakend (Schiermonnik)oog. Voor de registratie van HVP-tellingen en losse waarnemingen is dankbaar gebruikgemaakt van SOVON en waarneming.nl. De NAM verleende toestemming tot publicatie van de hoogtekaart.

Geomorfologie

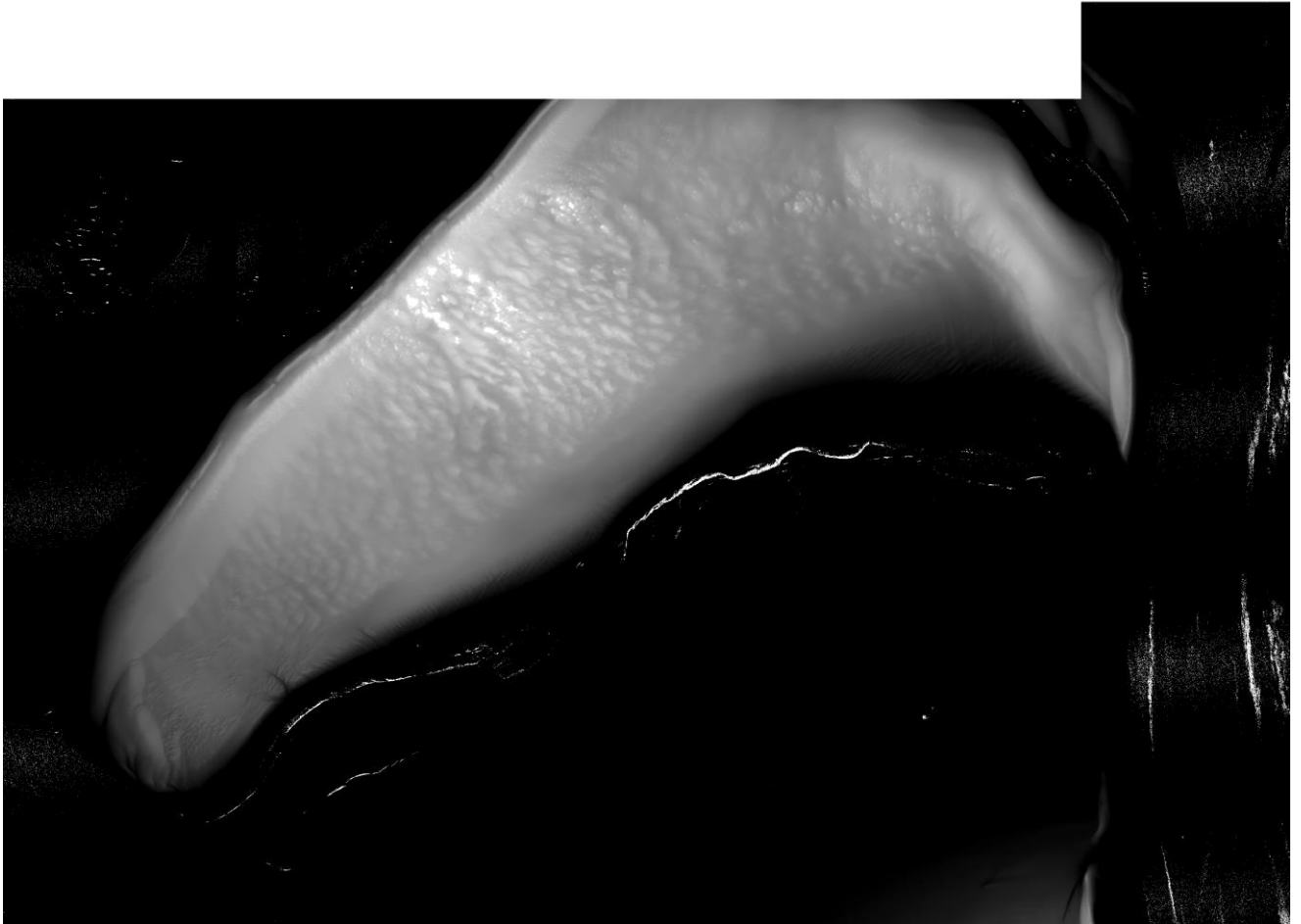
Satellietfoto van de Engelsmanplaat en het Rif van 28 augustus 2019, 1 uur na laagwater bij Schiermonnikoog. De brede banken van het Buitenrif en de enorm gegroeide Hiezels zijn goed te zien.

Sinds 2013 ondergaat het Rif gestage erosie aan de noordwest en noordoost zijde, maar groeit wel in hoogte. De reden voor deze erosie is waarschijnlijk het Buitenrif, die ook voor het eerst vanuit satellietfoto's zichtbaar was in 2013. Het Buitenrif is nu met gemiddeld hoogwater droog en ligt erg oostelijk. De meeste duintjes op het Rif zitten in het westen, met slechts een paar op het oost-Rif. De hoogste duintjes zijn 210 cm boven NAP, hoger dan de Engelsmanplaat in 1974 (~160 cm boven NAP). Deze zijn goed te zien op de hoogtekkaart en vormen grote structuren op het west-Rif. De duintjes op het oost-Rif zijn te zien als enkele witte puntjes. Interessant is dat de afgelopen tien jaar de zuidkant van het Rif amper verder naar het zuiden is verschoven. De verwachte samensmelting van het Rif en de Engelsmanplaat laat dus nog lang op zich wachten.

De Engelsmanplaat is al enkele jaren redelijk stabiel met een hoogte van ongeveer 100 cm boven NAP en een oppervlak van 43 hectare (exclusief Hiezels; ter vergelijking, in 2000 was het oppervlak ongeveer 103 hectare en de hoogte 90 cm

boven NAP). Het is sinds ongeveer 2007 wel flink naar het zuidoosten geschoven tegen de Hiezel aan. De westkant heeft een apart steil stuk bij de hoogwaterlijn met een hoogteverschil van ongeveer 20 cm. De Hiezel is in 2019 jaar flink groter geworden en van drie losse stukken verheeld naar een grote vlakte. De kant aan de Engelsmanplaat is ook vrij hoog: ongeveer 160 cm boven NAP. Dit maakt de Hiezel steeds meer geschikt als broedlocatie, zoals we de afgelopen jaren ook gezien hebben in het stijgende aantal broedgevallen op de Hiezel.

De geul bij het wantij van het Wierummerwad die in zuidwestelijke richting naar Wierum liep, watert nu af naar de Paesesrede. De ideale wadlooproute naar het huisje is daarom nu een stuk westelijker, helemaal langs het Smeriggat.

Hoogtekaart gemaakt in de herfst van 2018 van het Rif door de NAM. Hoe lichter de kleur, hoe hoger het gebied is. Puur wit is 230 cm boven NAP, puur zwart is 50 cm boven NAP of lager. Deze hoogtekaart is ook de basis van de gegeven hoogtes in de bijgevoegde tekst. Publicatie met toestemming van de NAM.

Vegetatie

Een duik in de geschiedenis

Het gaat de Wadwachters op de Engelsmanplaat natuurlijk in de eerste plaats om het tellen en beschermen van vogels. Maar er valt meer te vertellen over de schijnbare lege wadvlakte. Bijvoorbeeld de plantjes die aan het eind van het seizoen de kop boven het zand uitsteken. Internationaal soms heel bijzonder en zeldzaam.

Internationale natuur

De Waddenzee maakt deel uit van het Europese natuurnetwerk Natura 2000. Het natuurnetwerk bestaat uit verschillende habitattypen, zeg maar levensgemeenschappen. Op en rond de Engelsmanplaat en Het Rif hebben we te maken met vijf verschillende habitattypen (*Janssen, 2003*).

Type nr	Naam	Kenmerken	Voorkomen in Europa	Oppervlakte in Europa
1110	Permanent met zeewater van geringe diepte overstroomde zandbanken	Schelpenbanken (Spisula)	Plaatselijk algemeen in de kustzone van Europa, met name Noordzee en Baltisch gebied	100.000 – 1.000.000 ha
1140	Bij eb droogvallende slikwadden en zandplaten	Voedselgebied voor vogels en opgroei van vis. Zeehondenrustplek	Waddenzee herbergt het grootste deel van dit type in Europa	100.000 – 1.000.000 ha
1310	Eenjarige pioniervegetaties van slik- en zandgebieden.	Pionierplanten van zout milieu	In Nederland in relatief grote oppervlakte aanwezig	100 – 1000 ha
1320	Schorren met slijkgrasvegetatie	Soortenarme slijkgrasvegetatie	In Europa in gedegradeerde vorm aanwezig	10 – 100 ha
2110	Embryonaal wandelende duinen	Biestarwe duin en broedgebied voor sterns	In Nederland en Europa zeldzaam	100 – 1000 ha

De plantengroei in de verschillende habitattypen

We hebben deze zomer de bewakings-verslagen nageplozen en de plantengegevens op een rijtje gezet. Het voorkomen van de verschillende soorten staat in de FLORON-abundantieschaal.

In drie van de habitattypen komen planten voor (bijlage 1).

Eenjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden (1310)

Het habitatype eenjarige pioniersoorten komt op twee plaatsen voor; het vloedmerk aan de luwe kant van de Hiezel en het hoge slik stuk op de Engelsmanplaat.

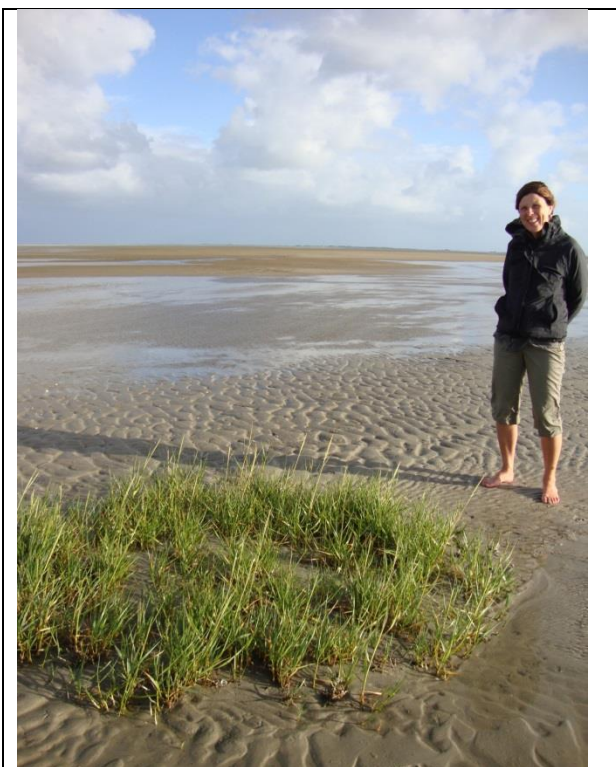
Op de Hiezel ligt een dik, licht overstoven vloedmerk met veel groen- en roodwieren. De eenjarige planten kunnen hier goed kiemen door de voedingstoffen die vrijkomen bij de vertering van de wieren. In goede jaren groeien er tientallen exemplaren van Klein schorrekruid en verder Zeekraal, Zoutmelde, diverse melde soorten, Zeeraket en kweldergras. Voorbeelden van goede jaren zijn 2012 en 2017. In slechte jaren gaat er in het voorjaar of de zomer een hoogwater over de Hiezel en spoelt alles weg. Zo stond er in 2014 en 2018 geen enkele plant.

Op het vlakke, slijkige stuk van de Plaat kiemen jaarlijks tientallen tot meer dan honderd Zeekraalplantjes. Elk jaar opnieuw en van een bestendige populatie lijkt geen sprake.

Schor met slijkgrasvegetatie (1320).

Op het hoge, vlakke deel van de Plaat doorstaan drie pollen Slijkgras al jarenlang (winter)stormen en kruidend ijs. Uitgroeien doen ze niet, maar ze verdwijnen ook niet. Sommige jaren, zoals in 2013 vonden we tientallen kiemplanten, maar tot blijvende uitbreiding heeft dit niet geleid. Blijkbaar staan de drie pollen aan de rand van hun 'kunnen' en komt er niets meer bij.

Engels slijkgras op de Plaat in een goed jaar (2017)

Embryonaal duin (2110)

Het Rif groeit steeds verder aan en ontwikkelt zich in hoog tempo tot een van de mooiste voorbeelden van embryonaal wandelend duin. In 2009 zijn voor het eerst een tiental exemplaren van Biestarwegras vermeld in het jaarverslag. In 2013 ging het om al meer dan 100 pollen die kleine duintjes vormen. In 2014 spoelden drie zware stormen een flink deel van de duintjes weg. Resterden tientallen spruiten van Biestarwegras die opnieuw begonnen met het vasthouden van zand voor nieuwe duintjes. Daarna is de duinvorming spectaculair toegenomen tot meer dan 5000 pollen Biestarwegras en zo ontstaat een ideaal broedgebied voor de sterns. In 2017 groeit er vooral Biestarwegras en een paar pollen Noorse helm en Zandhaver. De Zeeraket varieert jaarlijks van enkele tientallen tot meer dan honderd planten. In 2017 is voor het eerst op twee plaatsen Kleine schorrekruid gevonden. Stekend loogkruid verscheen in 2018. De komende tijd kunnen we uitkijken naar Zeemelkdistel, Zandhaver, diverse melde soorten en Gele hoornpapaver. Zeepostelein hoort ook in dit rijtje thuis en is in september 2013 al gevonden door Arjan Dijkstra, maar daarna niet meer.

	
<p><i>Biestarwegras; het begin van een embryonaal duin</i></p>	<p><i>Embryonaal duin</i></p>
	
<p><i>Zeeraket op een overstoven vloedmerk</i></p>	<p><i>Zandhaver (links) en Biestarwegras.</i></p>

In 2019 is op de Hiezel een kiemplant gevonden van stekelnoot. Dit kan zowel de Late als de Stekende stekelnoot zijn. Dat was op het moment van fotograferen nog niet te zeggen. Maar helaas; een dag later overspoelde de Hiezel en was er niets meer over.

Bronnen:

J.J.A. Janssen & J.H.J. Schaminee, 2003. Habitattypen, Europese natuur in Nederland. KNNV uitgeverij Utrecht.

<https://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k&groep=2&id=n2k1&topic=introductie>

Met dank aan Anneke Bouman, Ron Mes en Theo Baas voor hun opmerkingen en aanvullingen.

Vogels: het broedseizoen 2019

In tegenstelling tot 2018 was 2019 een jaar waarin er op de Engelsmanplaat en het Rif weer meer broedende sterns waren, en dus werd er op 31 mei een integrale nestentelling gehouden. Daarbij zijn de nesten op de kale schelpenvlakten als Noordse stern genoteerd, en de nesten in de begroeiing als Visdief. Op 10 juni zijn er met de telescoop nog aanvullende tellingen gedaan van Dwergsterns op het Rif. Op de Engelsmanplaat is op 26 juni nog een telling gedaan van de kleine kolonie Noordse sterns op de Hiezel. Hieronder volgen de resultaten.

Visdief

Zoals gebruikelijk is de Visdief de talrijkste broedvogels op het Rif. Er werden 132 nesten geteld. Dit is een stuk minder dan in de periode 2014-2017 toen de aantallen varieerden van 262 tot 526 paar. Maar na de totale afwezigheid in 2018 zijn de sterns in 2019 weer als broedvogels present. De broedpopulatie in Nederland wordt geschat op 15.000-16.200 paar (2018) en de trend is afnemend. Landelijk gezien herbergt het Rif maar een klein deel van de in Nederland broedende Visdieven, met een maximum van 3,2-3,5 % in 2017.

Noordse stern

De Noordse stern broedde in 2019 zowel op het Rif als op de Engelsmanplaat, met respectievelijk 20 en 12 paar. In de periode 2014-2017 lag het aantal broedende Noordse sterns tussen de 20 en 353 paar. In 2018 was de Noordse stern de enige broedende stern op het Rif. Het aantal broedende Noordse sterns werd toen op 20 paar geschat. Landelijk broeden er 975-1050 paar Noordse sterns (2018) en net als bij de Visdief is de trend afnemend. In het topjaar 2017 broedden er dus tussen de 34 en 36 % van de totale Nederlandse populatie. Sinds tientallen jaren broeden er geen sterns op de Engelsmanplaat zelf, maar in 2019 was er een kleine kolonie van 12 paar op de Hiezel. Dankzij gunstige weersomstandigheden zijn er jongen uitgevlogen van de Hiezel-kolonie.

Dwergstern

Net als de Visdief broedt de Dwergstern alleen op het Rif. Met 24 paar was 2019 een mager jaar voor de Dwergstern. De landelijke populatie wordt geschat op 780-825 paar (2018) en de trend is toenemend. In het topjaar 2017 broedden er 250 paar op het Rif, wat 30-32 % van de Nederlandse populatie is. In 2019 broedde er maar 3 % van de landelijke populatie op het Rif.

Scholekster

De Scholekster in Nederland zit al jaren in zwaar weer, maar met 11 paar op het Rif en een paar op de Engelsmanplaat was het een goed jaar voor deze soort. In de periode 2014-2019 lag het aantal Scholeksters op het Rif tussen de 5 en 12 paar, op de Engelsmanplaat broedt in alle jaren slechts een paar. Sinds decennia heeft de Scholekster op de Engelsmanplaat geen jongen grootgebracht, maar in 2019 zijn twee jongen uitgevlogen.

Broedvogelstand op het Rif 2011 – 2019

In de periode 1998 tot 2004 zijn er broedvogels aanwezig geweest op voornamelijk het Rif. Tussen 2004 en 2010 zijn er wel sterns aanwezig geweest, ook alarmerend. Vanaf 2011 is er weer kolonievorming en worden er nesten gevonden.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Eidereend			1	1			1	1	
Scholekster		4	4	4	9	6	13	7	11*
Strandplevier		1	-	1	2	1	1		
Noordse Stern	23	67	70	68	174	157	353	20	20*
Visdief	23	22	3	272	262	300	526		132
Dwergstern	23	41	32	65	30	123	250		24
Zilvermeeuw						1			

** Plus 1 paar Scholekster en 12 paar Noordse Sterns op de Hiezel*

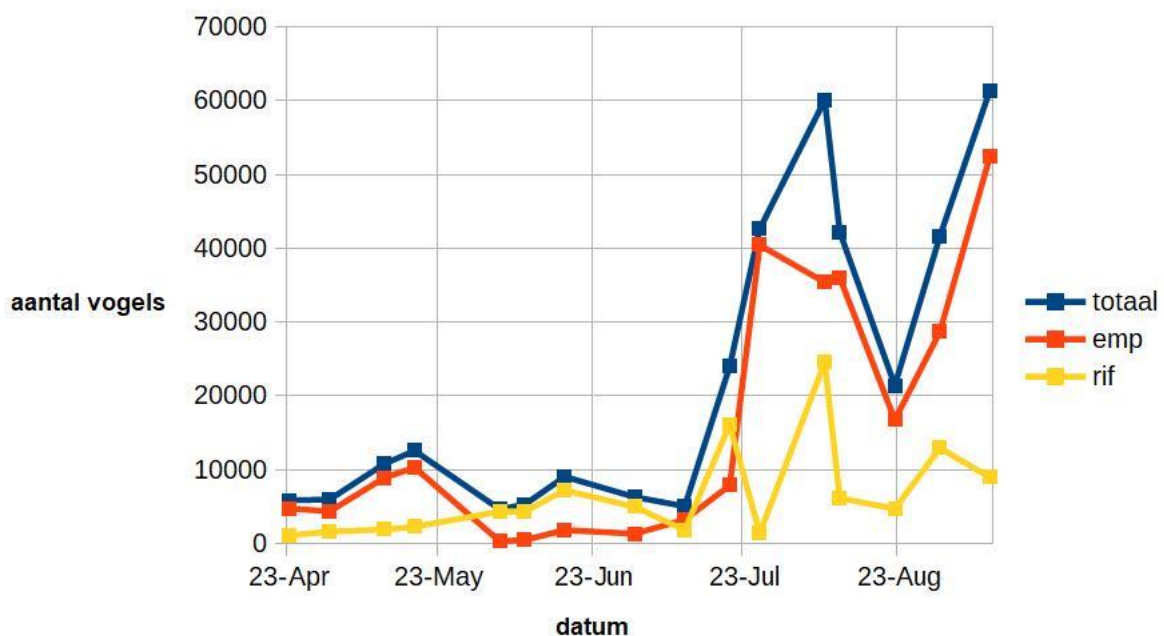
Bonte strandlopers

Foto: Jan Ter Wel

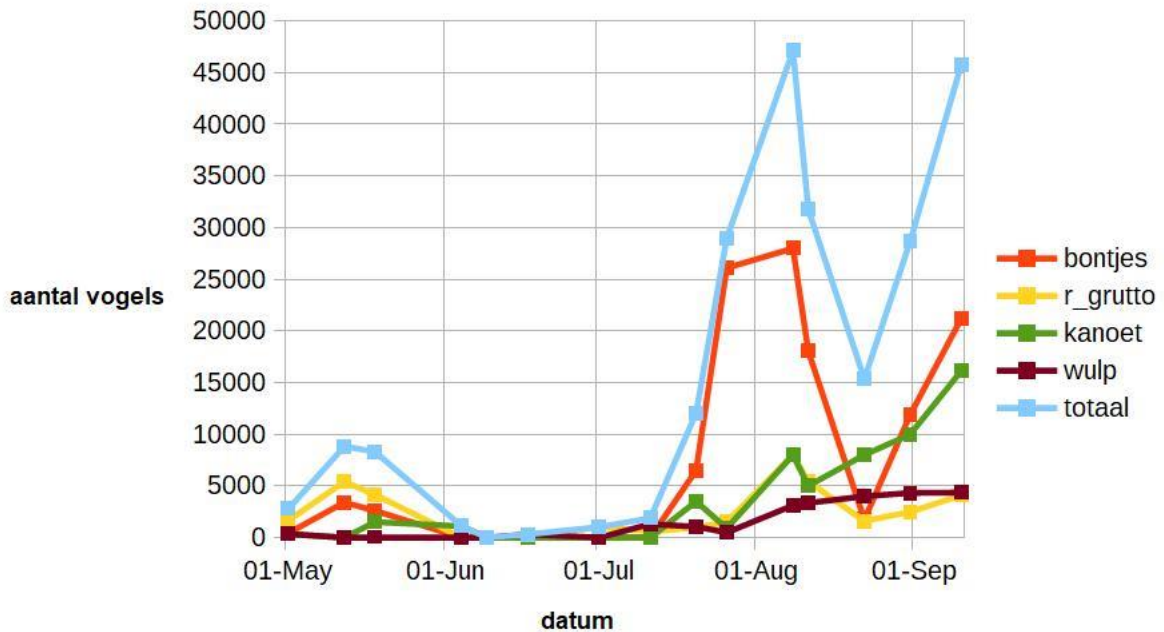
Vogels: HVP-tellingen zomerseizoen 2019

Net als vorige jaren is er door het seizoen heen regelmatig geteld (gemiddeld zo'n vier keer per maand met een totaal van 21 tellingen), ook zijn de globale aantallen te vergelijken met tellingen van vorige jaren. Net als de afgelopen twee jaar worden er nauwelijks vogels op 't Bultje van Glorie waargenomen (alleen eind juli/begin augustus worden er een paar honderd Eiders geteld). Hierdoor wordt de vraag opgeworpen of het nog wel nuttig is om deze plaat mee te nemen in de HVP tellingen. Wellicht dat het een beter idee is om het Buitenrif als nieuw, zelfstandig gebied te gaan tellen, aangezien hier op sommige dagen wel behoorlijke aantallen vogels worden geteld. Iets om over na te denken, hoewel het Buitenrif waarschijnlijk binnen een aantal jaren verheelt aan het Rif.

De pieken in het totale aantal wadvogels zijn vooral duidelijk waarneembaar in de nazomer (begin juli - begin september). De piek in het voorjaar is minder opvallend dan vorige jaren (zie volgende paragraaf). Het dal in mei/juni is wel overeenstemmend met het beeld van de afgelopen tijd (zie onderstaande grafiek).

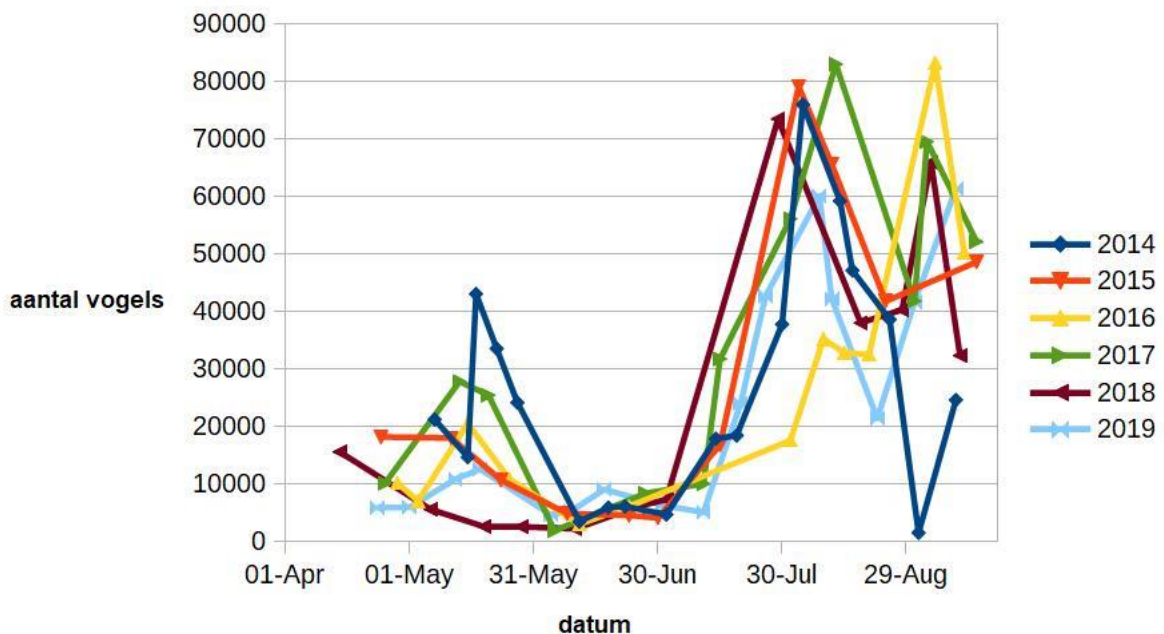

Een nog sterkere trend is waarneembaar voor de bekende treksoorten, zoals de Bonte Strandloper, Kanoet, Rosse Grutto en Wulp. Deze soorten worden in de periode van begin juni tot half juli haast niet waargenomen. Hun aantallen nemen dan eind juli sterk toe tot een maximum van meer dan 25.000 exemplaren, in het geval van de Bonte Strandloper. Vanaf eind augustus beginnen de hoge aantallen weer af te nemen. Net als in 2018, is het relatief lage aantal Kanoeten opvallend, de jaren hiervoor lagen de maxima van deze soort flink hoger (rond de 35000 – 40000) dan de huidige 15000. Misschien hebben de kanoeten een betere plek op het Wad gevonden?

HVP tellingen door de jaren heen, periode 2014 – 2019

In de onderstaande grafieken is een overzicht gegeven van het totaal aantal vogels dat in de afgelopen 6 jaar vanaf het vogelwachtershuisje op Engelsmanplaat is waargenomen tijdens HVP tellingen.

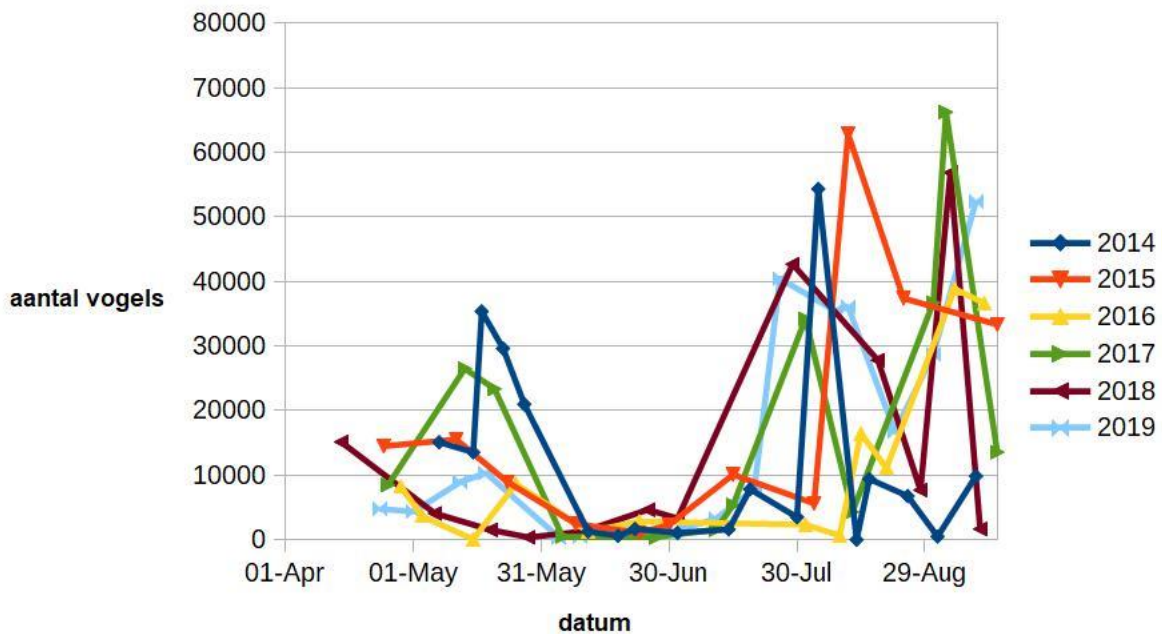

Opvallend is het overeenkomende karakter van de aantallen over de verschillende zomerseizoenen. In ieder jaar is er een duidelijke “nazomerpiek” waarneembaar, die in juli begint en eind augustus begint af te nemen. Als we deze piek beter bekijken lijkt er -met uitzondering van 2016- niet één piek te zijn, maar twee opeenvolgende,

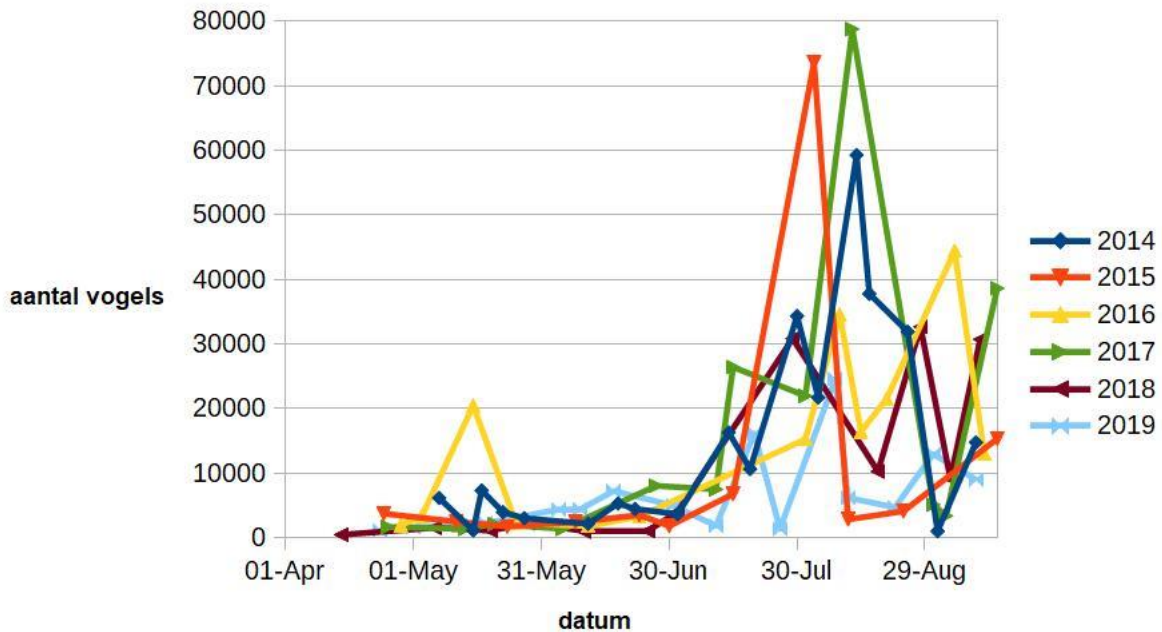
van elkaar gescheiden door een “dalletje” halverwege de maand augustus. Een verklaring ligt niet direct voor het oprapen, maar het is in ieder geval interessant om te zien. Naast de nazomerpiek valt de kleinere voorjaarspiek op. Ook wordt het minimumaantal ieder jaar in een zeer scherp gedefinieerde periode geteld, namelijk in de maand juni.

Het totaal aantal soorten door de jaren heen lijkt redelijk stabiel te zijn, met maxima tussen de 70 en 80.000 vogels, met uitzondering van 2019, waar het maximum maar net boven de 60.000 uitkwam.

Bovengenoemd karakter is ook waar te nemen in de aantallen vogels die op Engelsmanplaat worden geteld. Wederom zien we twee pieken met een zeer rustige periode ertussen. De dubbele nazomerpiek is alleen in 2014 niet te zien. De aantallen zijn op het oog door de jaren heen vrij stabiel.

De aantallen op het Rif vertonen een ietwat afwijkend karakter. Alleen in 2016 is er een voorjaarspiek te zien en anders dan op Engelsmanplaat, is er maar één piekmoment in de nazomer. Verder lijken de aantallen ietwat af te nemen sinds 2014, met uitzondering van piekjaar 2017. Van een echte trend kunnen we niet spreken, daarvoor is 6 jaar aan data wat weinig.

Vogels: overige waarnemingen

De waarnemingen buiten de HVP tellingen van de niet-broedvogels zijn opgenomen in bijlage 3. De Slechtvalken worden het hele seizoen door waargenomen met op sommige momenten drie exemplaren. Ook werden er vele leuke roofvogelsoorten waargenomen, waaronder: Visarend, Boomvalk, Smelleken en Wespindief op doortrek en een Velduil die dood op de Hiezel werd gevonden. Tevens werden dit jaar van drie soorten jagers een ex aangetroffen, waarvan naast de Kleine en de Grote de Kleinste jager op 17 juni de meest bijzondere was. In 2019 werden geen Reuzensterren gemeld.

Waarnemingen overige organismen

In bijlage 4 zijn de waarnemingen van een aantal andere organismen weergegeven.

Monitoring van menselijke activiteiten

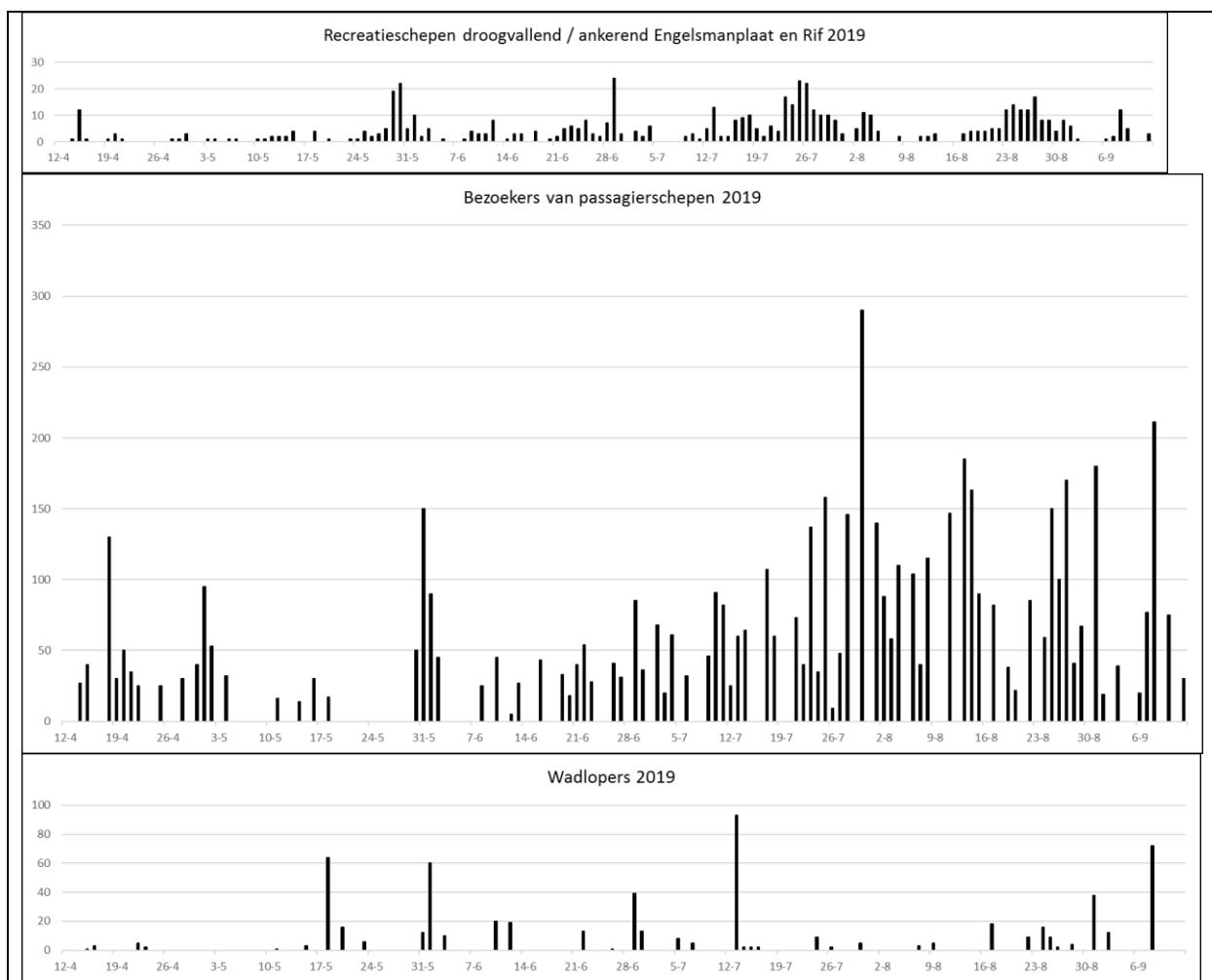
Gasten

Verdeling van bezoek over het zomerseizoen 2019 (12 april – 12 september)

In de grafieken is duidelijk af te lezen dat bij de bezoekers afkomstig van passagierschepen het naseizoen favoriet was, met een dagmaximum van 290 op 30 juli.

Recreatie-jachten die op eigen gelegenheid langs komen, waren vooral vanaf eind mei tot begin september aanwezig. Op 15 april ankerde één keer een flotielje (van lemsteraken van Heeg by de Mar?) aan de westkant in het Pinkegat.

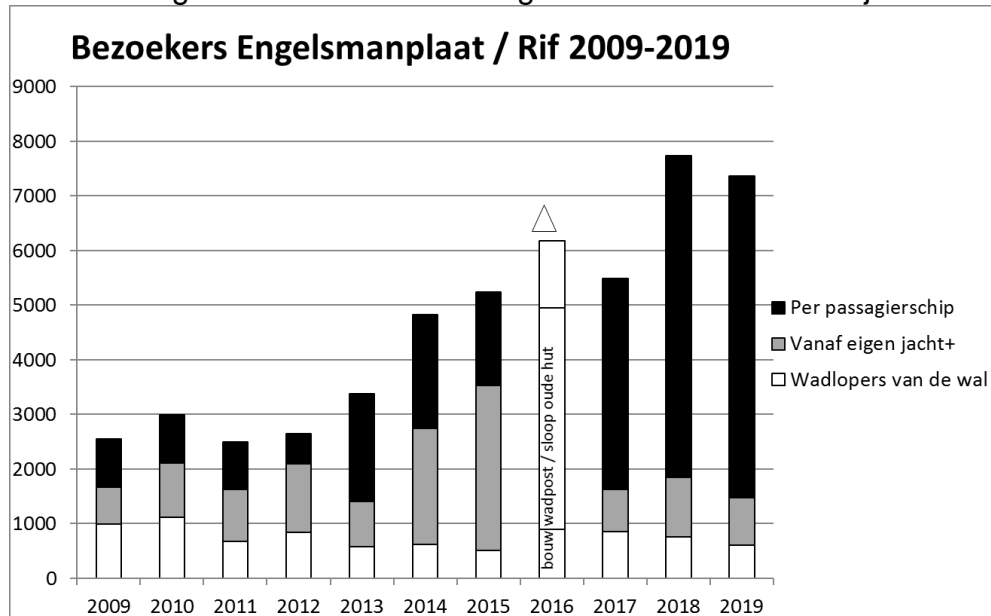
Het wadlopen kwam vanaf half mei rond de weekenden op gang, vaak met kleine groepen.

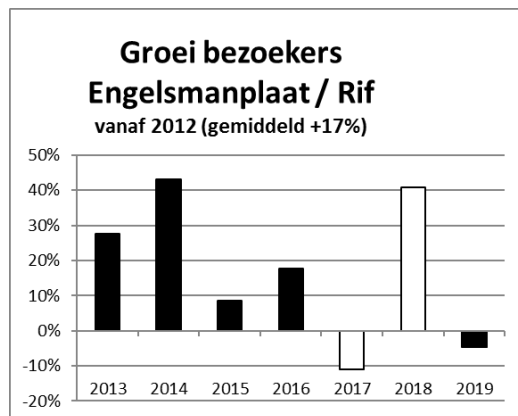
Figuur 1abc Aantal recreatieschepen, bezoekers van passagiersschepen en wadlopers per dag (12-4 tm 12-9 2019)

Einde werelderfgoed-effect?

Het totaal aantal bezoekers (afkomstig van eigen recreatiejachten + groepen met passagiersschepen + wadlopers, figuur 2) stabiliseerde sinds 2018 op een niveau van circa 7500. In de voorafgaande periode (2013 – 2018) bleef het aantal bezoekers in de zomer steeds stijgen. Dit noemden wij eerder “het wereld-erfgoed-effect”. Die periode lijkt nu ten einde. Voor het eerst is sprake van een lichte afname. De verdeling over de herkomst-categorieën is minder duidelijk¹.

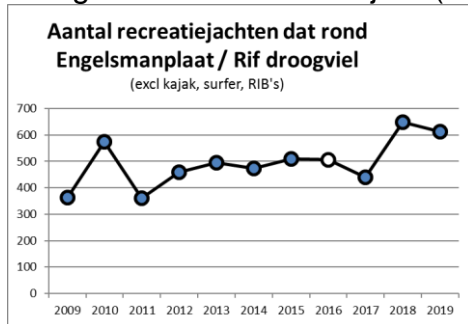
Figuur 2 Totaal aantal bezoekers afkomstig van de drie belangrijkste groepen bezoekers.

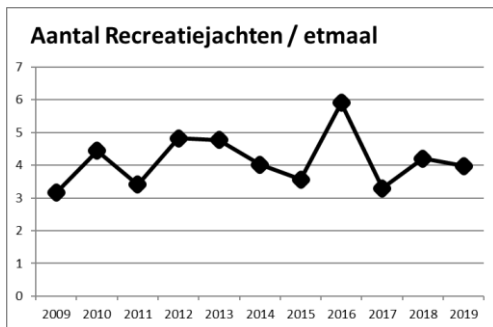
Figuur 3 Groei ten opzichte van het voorgaande jaar. 2016 was een bijzonder jaar waardoor vergelijking met data uit dit jaar discutabel is.

¹ Sinds 2017 wordt de herkomst van bezoekers van de categorieën passagiersschepen of eigen jachten nauwkeuriger onderscheiden. De hoge aantallen bezoekers van eigen jachten in 2014 en 2015 waren in werkelijkheid waarschijnlijk deels afkomstig van passagiersschepen. Het totaal aantal bezoekers is correct.

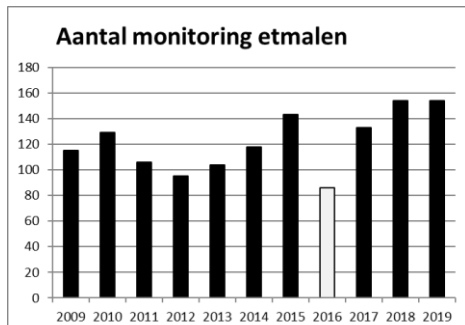
Recreatiejachten (motor- en zeiljachten), excl. kajakkers, surfers en RIB's
 Het aantal recreatiejachten/etmaal² dat rond Engelsmanplaat en Rif ankerd of droogvalt is de laatste elf jaar (2009-2019) min of meer stabiel.

Figuur 4 Absoluut aantal geregistreerde jachten. In 2016 kwamen er tijdens de sloop / bouw van de wadpost extra jachten op bezoek.

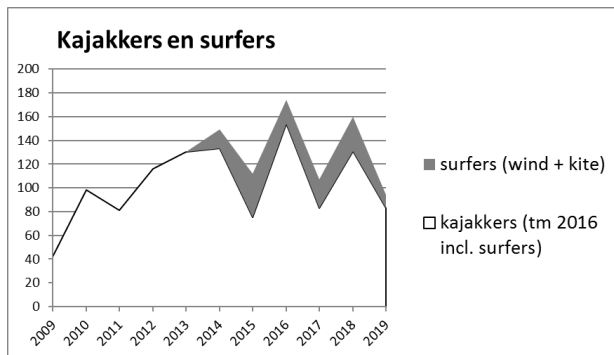
Figuur 5 Aantal geregistreerde jachten gecorrigeerd voor de monitoringintensiteit.

Figuur 6 Aantal etmalen dat monitoringdata zijn verzameld. In 2016 werd de wadpost vervangen door nieuwbouw en was er daardoor beperkte bezetting in het zomerseizoen.

Het aantal kajakkers / surfers schommelt rond de 120, waarbij de kajakkers qua aantal ver in de meerderheid zijn. Voor de rust in het gebied is het kleine aantal surfers echter veel relevanter, zie verderop bij Incidenten.

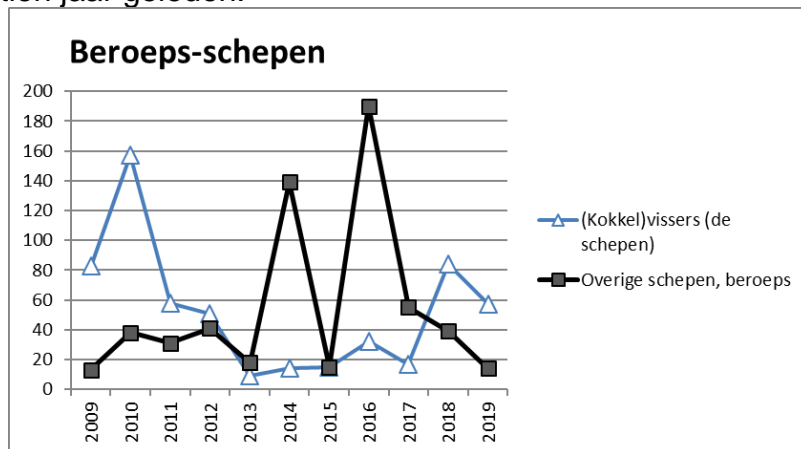
² "Recreanten per etmaal" dat wil zeggen gecorrigeerd voor de waarnemingsintensiteit (= aantal monitoringsetmalen). Dit is een betere maat dan het totaal aantal jachten omdat de bezettingsgraad van de wadwachten fluctueerde.

Figuur 7 Aantal kajakkers en (wind+kite)-surfers.

Beroepsschepen

Het aantal beroepsschepen rond de Plaat schommelt sterk. In 2018 en 2019 waren er weer regelmatig handkokkelaars aanwezig, vergelijkbaar met het aantal van circa tien jaar geleden.

Figuur 8 Aantal beroepsschepen (vissers en overige)

Incidenten

Weinig incidenten in 2018 en 2019

De vrijwillige wadwachten van Staatsbosbeheer (Telgroep Engelsmanplaat) noteren dagelijks alle bezoekers, maar ook incidenten die zij vermeldenswaardig achten. Bij elk "incident" wordt een standaard formulier ingevuld (wie, wat, waar, wanneer en een beoordeling door de wadwacht van de mate van verstoring (geen, licht, matig, ernstig, zeer ernstig). Daarbij worden veel details genoteerd, met name voor de identificatie. Indien nodig worden de Waddenunit, politie of de Kustwacht direct geïnformeerd.

In Bijlage 5 zijn alle incidenten in 2019 in detail beschreven. Deze bijlage is samengesteld aan de hand van de incidentbeschrijvingen en beoordelingen van de wadwachten. De data zijn samengevat in "trend"-figuur 9. Deze toont aantal en ernst van de incidenten voor de periode 2009-2019.

Het aantal incidenten – vooral de (zeer) ernstige – neemt geleidelijk af. In 2018 en 2019 waren er per monitoringseizoen slechts negen incidenten met "enige mate van verstoring" en slechts vijf met "ernstige tot zeer ernstige verstoring". Voor details zie bijlage 5. Tegen het licht van een zomer-totaal van 7500 bezoekers is dit lage aantal een mooie constatering.

Weinig surfers, maar ernstige verstoring

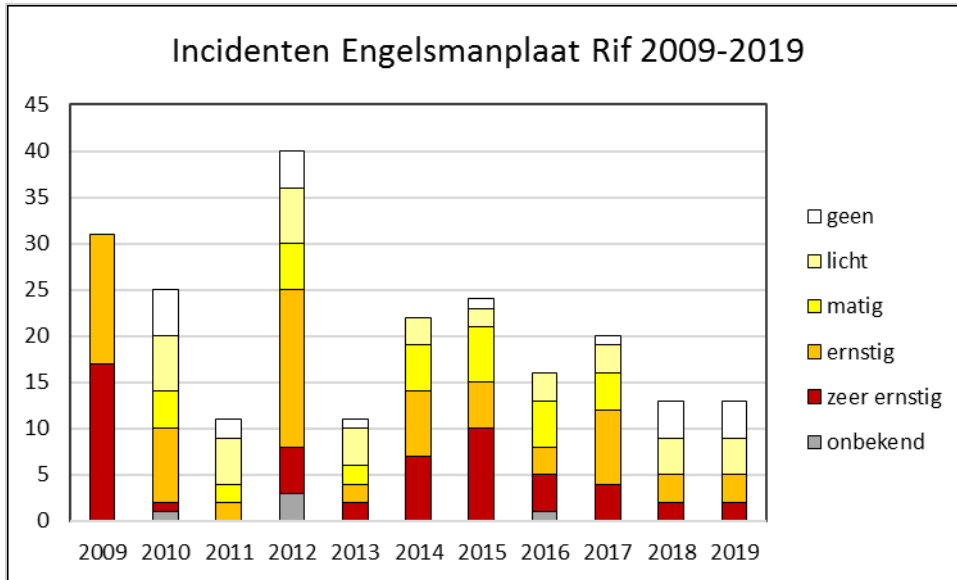
Hoewel de surfers de kleinste categorie "bezoekers" vormen is hun impact, gemeten aan de incidentmeldingen, relatief het grootst. Hun categorie veroorzaakt al meerdere jaren relatief de meeste incidenten én vaak ernstige verstoring (figuur 10, gele kolom). Kajakers, vliegtuigen, RIB's³ en wadlopers leverden in 2019 helemaal géén incidenten.

Jachten: een enkeling heeft lak aan de Erecode

De zeil- en motorjachten ("wadvaarders") en de passagiersschepen vormen een talrijke categorie en er is altijd wel een enkeling die een incident oplevert. Het valt hierbij op dat er een klein aantal "vaste gasten" is die expliciet lak heeft aan de afspraken op het wad, de "Erecode".

We zouden in staat zijn om aan de hand van de incidenten-bijlagen van de afgelopen jaren een "zwarte gastenlijst" op te stellen omdat de identiteit van deze gasten veelal bekend is.

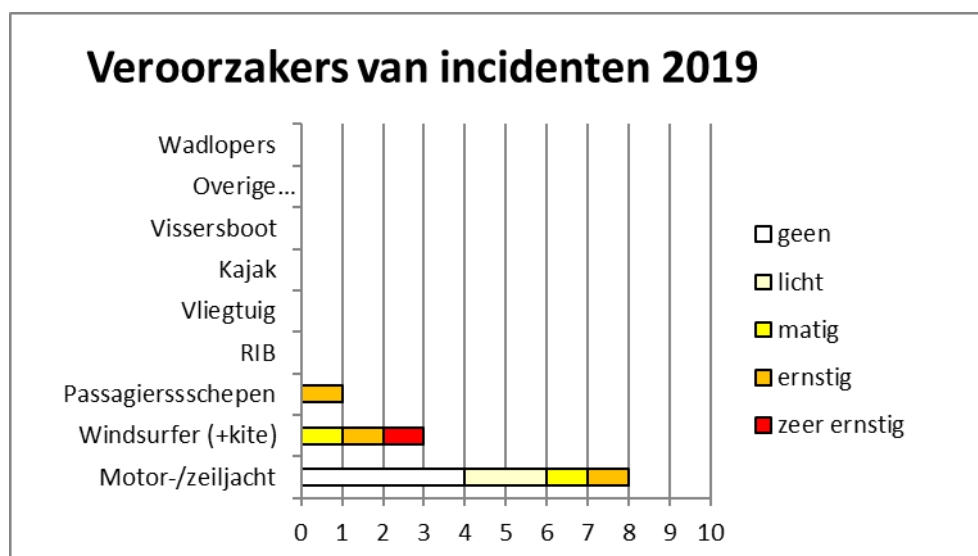
³ Rigid Inflatable Boat, een snel, planerend boottype, gekenmerkt door een vast bodemgedeelte, omringd door een luchtgevulde rubberen rand, "tube" geheten.

Figuur 9 aantal én ernst van incidenten in de periode 2009-2019.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2019
incidenten: n / n totaal	%	%	%	%	%	%	n totaal
zeil- of motorjachten	2	<1	2	2	1	1	613
kajak	0	0	0	1	1	0	83
surfer	3	27	15	13	3	27	11
vliegtuig	1	2	0	1	1	0	218
RIB/rubberboot	0	7	1	0	20	0	11
passagiersschepen	0	0	2	3	0	1	137
wadlopers	0	0	0	0	0	0	604
vissersboot	0	0	3	6	0	0	57
overige beroepsvaartuig	<1	0	0	2	0	0	14

Figuur 10 Aantal incidenten gerelateerd aan de grootte van de categorie. 2019 is geel gemarkeerd.

Figuur 11 De veroorzakers (categorie) van incidenten in 2019.

Literatuur

Broedvogels:

Van Dijk A.J. 1993.
Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON, Beek-Ubbergen.

Hustings F., Borggreve C., van Turnhout C. & Thissen J. 2004.
Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels volgens Nederlandse en IUCN-criteria.
SOVON-onderzoeksrapport 2004/13. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Handbook of the Birds of Europe, The Middle East and North Africa.

SOVON
Databases BMP en kolonievogels.

Recreatie

Heslinga, Jasper en Frans Sijtsma 2017.
Gedrag vaarrecreanten op de Waddenzee- seizoen 2016. Ik pas op het wad / MOCO.

Meijles, Eric, Michiel Daam, Frans Sijtsma en Marjan Vroom, 2017.
Monitoring vaarrecreatie op de Waddenzee, seizoen 2016. Ik pas op het wad/MOCO.

Staatsbosbeheer

Verslagen vogelwachters, diverse jaren.

Website Telgroep Engelsmanplaat, monitoring pagina
<http://rg0.home.xs4all.nl/Engelsmanplaat/webpaginas/Monitoring.html>

Lijst van bijlagen:

Bijlage 1 Rooster vogelwachters/wadwachters 2019

Bijlage 2 HVP-tellingen zomerseizoen 2019

Bijlage 3 Overige vogelwaarnemingen Engelsmanplaat en Rif

Bijlage 4 Waarnemingen overige fauna

Bijlage 5 Incidenten

Foto: Theo Baas

Rooster wadwachten in 2019

Week	Van	Tot	Wadwachers
01	12-04	19-04	Arie Baas, Bob Giskes
02	19-04	26-04	Kees Olsthoorn, Annabeth
03	26-04	03-05	Kees en Mart de Haan
04	03-05	10-05	Fred Koster, Margo Nelemans
05	10-05	17-05	Piet Veel, Marianne Narold
06	17-05	24-05	Theo Baas, Yet Baas
07	24-05	31-05	Harry Smit, Truce vd Pal
08	31-05	07-06	Theo Bakker, Mar Neeft
09	07-06	14-06	Dorus Bakker, Ward Koster
10	14-06	21-06	Frank Koster, Mirjam Koster
11	21-06	28-06	Robert Pater, Bertwin Bergman
12	28-06	05-07	Jelle Mes, Leila en Shêra van Wetten
13	05-07	12-07	Gerjan en Denise Zwaan
14	12-07	19-07	Wout Bakker c.s.
15	19-07	26-07	Sara Licher
16	26-07	02-08	Ron Mes, Ellen Pont
17	02-08	09-08	Marijke Schrier, Nico Jonker
18	09-08	16-08	Ger Molenaar, Ofra Carmi
19	16-08	23-08	Jeroen van Wetten
20	23-08	30-08	Vasco van der Boon, Aielle Ehrens
21	30-08	06-09	Dries Olsthoorn, Anneke Bouman
22	06-09	13-09	Edwin Post, Rob Strietman

Bijlage 2

Overzicht HPV tellingen alle gebieden 2019, deel 1

	Teldatum	23-apr	01-mei	12-mei	18-mei	04-jun	09-jun	17-jun	01-jul
Vogelsoort	Euring-code								
fuut	90	0	0	0	0	5	0	0	0
aalscholver	720	12	60	20	16	11	60	26	19
lepelaar	1440	0	0	0	0	0	1	1	0
knobbelzwaan	1520	0	0	0	0	0	0	0	0
canadese gans (gr)	1661	0	0	0	0	0	10	0	0
brandgans	1670	0	0	0	112	0	0	0	0
rotgans	1680	0	0	0	18	0	0	0	0
bergeend	1730	4	4	7	6	2	2	8	0
smient	1790	0	0	0	0	0	0	0	0
wintertaling	1840	0	0	0	0	0	0	0	0
wilde eend	1860	0	0	0	0	1900	0	0	0
eidereend	2060	210	1167	1750	1250	25	2975	2770	1845
zwarte zeeëend	2130	0	0	0	0	0	0	0	0
middelste zaagbek	2210	0	0	0	0	0	0	0	0
slechtvalk	3200	0	0	0	0	500	400	0	0
scholekster	4500	145	350	65	215	0	402	504	915
kluut	4560	0	0	0	0	0	0	0	0
bontbekplevier	4700	0	0	0	0	0	0	2	0
zilverplevier	4860	100	105	0	1900	10	15	0	0
kanoet	4960	330	340	0	1500	1100	0	0	0
drieteenstrandloper	4970	2200	1250	0	580	0	315	62	0
kleine strandloper	5010	0	0	0	0	0	0	0	0
krombekstrandloper	5090	0	0	0	0	0	0	0	0
bonte strandloper	5120	700	430	3400	2600	0	0	0	0
rosse grutto	5340	50	1650	5400	4150	0	0	0	1020
regenwulp	5380	0	0	3	0	0	0	3	0
wulp	5410	1200	350	28	56	0	0	310	0
zwarte ruiter	5450	0	0	0	0	0	0	0	0
tureluur	5460	0	0	10	0	0	0	5	0
groenpootruiter	5480	0	8	6	0	0	0	0	0
steenloper	5610	0	0	0	45	0	0	0	0
dwergmeeuw	5780	0	0	0	0	200	0	0	0
kokmeeuw	5820	12	0	5	0	350	5	1575	1154
stormmeeuw	5900	760	95	0	0	180	390	2300	400
kleine mantelmeeuw	5910	0	45	6	20	250	22	98	97
zilvermeeuw	5920	14	105	116	90	1	340	980	350
grote mantelmeeuw	6000	9	8	3	0	0	2	0	0
meeuw spec	6049	0	0	0	0	0	0	0	480
reuzenster	6060	0	0	0	0	40	0	0	0
grote stern	6110	0	0	0	0	3	30	20	0
visdief	6150	0	0	0	0	0	0	280	0
noordse stern	6160	120	0	0	0	85	0	40	20
visdief /noordse stern	6169	0	0	0	0	10	307	20	0
dwergstern	6240	0	0	0	0	0	0	50	0
zwarte stern	6270	0	0	0	0	0	0	0	0
grauwe gans		0	0	0	14	0	0	0	0
blauwe reiger		0	0	0	0	0	0	5	0
kemphaan		0	0	0	0	0	0	0	0
kleine jager		0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal		5866	5967	10819	12572	4667	5276	9059	6300

Overzicht HPV tellingen alle gebieden 2019, deel 2

	Teldatum	11-jul	20-jul	26-jul	08-aug	11-aug	22-aug	31-aug	10-sep
Vogelsoort	Euring-code								
fuut	90	0	0	0	0	0	0	0	0
aalscholver	720	38	69	9	106	90	73	66	80
lepelaar	1440	0	0	4	10	0	0	10	22
knobbelzwaan	1520	0	0	0	0	0	0	0	0
canadese gans (gr)	1661	0	0	0	0	0	0	0	0
brandgans	1670	0	0	0	0	0	0	0	0
rotgans	1680	0	0	0	0	0	0	0	0
bergeend	1730	55	22	0	5	0	6	0	52
smient	1790	0	0	0	0	0	0	0	0
wintertaling	1840	0	0	0	0	0	0	0	0
wilde eend	1860	0	0	0	0	0	0	0	0
eidereend	2060	500	910	1033	300	599	40	56	520
zwarte zeeëend	2130	0	0	0	0	0	0	0	0
middelste zaagbek	2210	0	0	0	0	0	0	0	0
slechtvalk	3200	0	0	1	1	0	2	3	2
scholekster	4500	680	932	409	1010	1784	934	2720	5000
kluut	4560	0	0	0	0	0	0	0	0
bontbekplevier	4700	0	0	10	10	5	0	190	500
zilverplevier	4860	0	15	2	20	160	508	1780	3330
kanoet	4960	0	3500	900	8000	5000	8000	10000	16130
drieteenstrandloper	4970	0	450	518	1400	1180	1050	460	1150
kleine strandloper	5010	0	0	0	0	0	0	0	0
krombekstrandloper	5090	0	0	0	0	0	0	0	0
bonte strandloper	5120	0	6500	26100	28000	18039	1750	11900	21200
rosse grutto	5340	580	970	1500	8000	5415	1600	2490	4100
regenwulp	5380	0	0	0	0	0	0	0	0
wulp	5410	1300	1050	490	3110	3343	4000	4320	4360
zwarte ruiter	5450	0	0	0	0	0	0	0	0
tureluur	5460	0	0	1	5	0	0	0	0
groenpootruiter	5480	400	310	230	50	61	4	0	180
steenloper	5610	0	0	15	50	210	105	10	360
dwergmeeuw	5780	0	0	0	0	0	0	0	0
kokmeeuw	5820	0	4100	8300	7000	3236	0	3090	1050
stormmeeuw	5900	0	1895	2190	2000	414	0	3000	750
kleine mantelmeeuw	5910	120	103	32	50	62	192	170	8
zilvermeeuw	5920	0	1230	200	120	926	0	1150	1200
grote mantelmeeuw	6000	0	6	13	0	2	0	15	50
meeuw spec	6049	1000	0	220	0	180	3010	0	400
reuzenster	6060	0	0	0	0	0	0	0	0
grote stern	6110	380	1013	9	260	11	0	50	930
visdief	6150	0	0	0	0	50	0	0	0
noordse stern	6160	0	0	18	100	40	0	0	0
visdief /noordse stern	6169	0	700	440	300	1390	0	150	0
dwergstern	6240	0	230	9	200	20	150	0	0
zwarte stern	6270	0	0	1	2	0	0	0	0
grauwe gans		0	0	0	0	0	0	0	0
blauwe reiger		0	0	0	0	0	0	0	0
kemphaan		0	0	0	0	0	0	0	0
kleine jager		0	0	0	0	0	0	0	1
Totaal		5053	24005	42654	60109	42217	21424	41630	61375

Overzicht HPV tellingen Engelsmanplaat (WG2310) deel 1

	Teldatum	23-apr	01-mei	12-mei	18-mei	04-jun	09-jun	17-jun	01-jul
Vogelsoort	Euring-code								
fuut	90	0	0	0	0	0	0	0	0
aalscholver	720	0	5	4	0	11	30	8	0
lepelaar	1440	0	0	0	0	0	1	1	0
knobbelzwaan	1520	0	0	0	0	0	0	0	0
canadese gans (gr)	1661	0	0	0	0	0	0	0	0
brandgans	1670	0	0	0	60	0	0	0	0
rotgans	1680	0	0	0	0	0	0	0	0
bergeend	1730	0	4	2	0	2	2	6	0
smient	1790	0	0	0	0	0	0	0	0
wintertaling	1840	0	0	0	0	0	0	0	0
wilde eend	1860	0	0	0	0	0	0	0	0
eidereend	2060	0	17	0	0	25	25	140	305
zwarte zeeëend	2130	0	0	0	0	0	0	0	0
middelste zaagbek	2210	0	0	0	0	0	0	0	0
slechtvalk	3200	0	0	0	0	0	0	0	0
scholekster	4500	25	110	0	0	0	2	4	105
kluut	4560	0	0	0	0	0	0	0	0
bontbekplevier	4700	0	0	0	0	0	0	2	0
zilverplevier	4860	100	60	0	1900	10	15	0	0
kanoet	4960	330	340	0	1500	0	0	0	0
drieteenstrandloper	4970	2200	1250	0	530	0	15	30	0
kleine strandloper	5010	0	0	0	0	0	0	0	0
krombekstrandloper	5090	0	0	0	0	0	0	0	0
bonte strandloper	5120	700	430	3400	2100	0	0	0	0
rosse grutto	5340	50	1650	5400	4150	0	0	0	0
regenwulp	5380	0	0	3	0	0	0	3	0
wulp	5410	1200	350	14	50	0	0	290	0
zwarte ruiter	5450	0	0	0	0	0	0	0	0
tureluur	5460	0	0	10	0	0	0	5	0
groenpootruiter	5480	0	8	6	0	0	0	0	0
steenloper	5610	0	0	0	0	0	0	0	0
dwergmeeuw	5780	0	0	0	0	0	0	0	0
kokmeeuw	5820	12	0	5	0	100	2	175	509
stormmeeuw	5900	130	40	0	0	150	220	700	200
kleine mantelmeeuw	5910	0	10	0	0	0	2	15	36
zilvermeeuw	5920	10	60	85	0	0	150	430	150
grote mantelmeeuw	6000	6	8	1	0	0	0	0	0
meeuw spec	6049	0	0	0	0	0	0	0	0
reuzenster	6060	0	0	0	0	0	0	0	0
grote stern	6110	0	0	0	0	3	0	0	0
visdief	6150	0	0	0	0	0	0	0	0
noordse stern	6160	0	0	0	0	0	0	0	20
visdief /noordse stern	6169	0	0	0	0	10	7	20	0
dwergstern	6240	0	0	0	0	0	0	0	0
zwarte stern	6270	0	0	0	0	0	0	0	0
grauwe gans					10			0	
blauwe reiger									
kemphaan									
kleine jager									
Totaal		4763	4342	8930	10300	311	471	1829	1325

Overzicht HPV tellingen Engelsmanplaat (WG2310) deel 2

	Teldatum	11-jul	20-jul	26-jul	08-aug	11-aug	22-aug	31-aug	10-sep
Vogelsoort	Euring-code								
fuut	90	0	0	0	0	0	0	0	0
aalscholver	720	20	26	5	37	70	38	30	40
lepelaar	1440	0	0	4	10	0	0	10	15
knobbelzwaan	1520	0	0	0	0	0	0	0	0
canadese gans (gr)	1661	0	0	0	0	0	0	0	0
brandgans	1670	0	0	0	0	0	0	0	0
rotgans	1680	0	0	0	0	0	0	0	0
bergeend	1730	55	22	0	5	0	4	0	14
smient	1790	0	0	0	0	0	0	0	0
wintertaling	1840	0	0	0	0	0	0	0	0
wilde eend	1860	0	0	0	0	0	0	0	0
eidereend	2060	300	60	120	70	99	0	0	220
zwarte zeeëend	2130	0	0	0	0	0	0	0	0
middelste zaagbek	2210	0	0	0	0	0	0	0	0
slechtvalk	3200	0	0	0	1	0	2	2	1
scholekster	4500	80	2	393	380	180	4	0	3200
kluut	4560	0	0	0	0	0	0	0	0
bontbekplevier	4700	0	0	10	10	5	0	0	300
zilverplevier	4860	0	1	2	20	160	450	1670	3200
kanoet	4960	0	900	900	6000	5000	8000	10000	16000
drieteenstrandloper	4970	0	310	518	330	1100	780	0	650
kleine strandloper	5010	0	0	0	0	0	0	0	0
krombekstrandloper	5090	0	0	0	0	0	0	0	0
bonte strandloper	5120	0	2000	26100	14000	18000	1750	11900	21000
rosse grutto	5340	500	500	1500	4000	4900	1230	0	4000
regenwulp	5380	0	0	0	0	0	0	0	0
wulp	5410	1300	0	490	410	3200	2670	4190	2200
zwarte ruiter	5450	0	0	0	0	0	0	0	0
tureluur	5460	0	0	0	5	0	0	0	0
groenpootruiter	5480	400	310	230	50	61	4	0	160
steenloper	5610	0	0	15	50	60	76	0	40
dwergmeeuw	5780	0	0	0	0	0	0	0	0
kokmeeuw	5820	0	1800	7800	7000	2116	0	850	350
stormmeeuw	5900	0	1020	2000	2000	390	0	0	250
kleine mantelmeeuw	5910	0	0	19	50	0	27	30	4
zilvermeeuw	5920	0	680	200	120	600	0	0	700
grote mantelmeeuw	6000	0	1	4	0	0	0	0	20
meeuw spec	6049	500	0	0	0	0	1560	0	0
reuzenster	6060	0	0	0	0	0	0	0	0
grote stern	6110	80	13	9	260	0	0	0	30
visdief	6150	0	0	0	0	50	0	0	0
noordse stern	6160	0	0	18	100	40	0	0	0
visdief /noordse stern	6169	0	100	90	300	0	0	0	0
dwergstern	6240	0	130	9	200	20	150	0	0
zwarte stern	6270	0	0	1	2	0	0	0	0
grauwe gans									
blauwe reiger									
kemphaan									
kleine jager									
Totaal		3235	7875	40437	35410	36051	16745	28682	52394

Overzicht HPV tellingen Rif (WG2320) deel 1

	Tel datum	23-apr	01-mei	12-mei	18-mei	04-jun	09-jun	17-jun	01-jul
Vogelsoort	Euring-code								
fuut	90	0	0	0	0	0	0	0	0
aalscholver	720	12	55	16	16	5	30	18	19
lepelaar	1440	0	0	0	0	0	0	0	0
knobbelzwaan	1520	0	0	0	0	0	0	0	0
canadese gans (gr)	1661	0	0	0	0	0	10	0	0
brandgans	1670	0	0	0	52	0	0	0	0
rotgans	1680	0	0	0	18	0	0	0	0
bergeend	1730	4	0	5	6	0	0	2	0
smient	1790	0	0	0	0	0	0	0	0
wintertaling	1840	0	0	0	0	0	0	0	0
wilde eend	1860	0	0	0	0	0	0	0	0
eidereend	2060	210	1150	1750	1250	1900	2950	2630	1540
zwarte zeeëend	2130	0	0	0	0	0	0	0	0
middelste zaagbek	2210	0	0	0	0	0	0	0	0
slechtvalk	3200	0	0	0	0	0	0	0	0
scholekster	4500	120	240	65	215	500	400	500	810
kluut	4560	0	0	0	0	0	0	0	0
bontbekplevier	4700	0	0	0	0	0	0	0	0
zilverplevier	4860	0	45	0	0	0	0	0	0
kanoet	4960	0	0	0	0	0	0	0	0
drieteenstrandloper	4970	0	0	0	50	1100	300	32	0
kleine strandloper	5010	0	0	0	0	0	0	0	0
krombekstrandloper	5090	0	0	0	0	0	0	0	0
bonte strandloper	5120	0	0	0	500	0	0	0	0
rosse grutto	5340	0	0	0	0	0	0	0	1020
regenwulp	5380	0	0	0	0	0	0	0	0
wulp	5410	0	0	14	6	0	0	20	0
zwarte ruiter	5450	0	0	0	0	0	0	0	0
tureluur	5460	0	0	0	0	0	0	0	0
groenpootruiter	5480	0	0	0	0	0	0	0	0
steenloper	5610	0	0	0	45	0	0	0	0
dwergmeeuw	5780	0	0	0	0	0	0	0	0
kokmeeuw	5820	0	0	0	0	200	3	1400	645
stormmeeuw	5900	630	55	0	0	250	170	1600	200
kleine mantelmeeuw	5910	0	35	6	20	30	20	83	61
zilvermeeuw	5920	4	45	31	90	250	190	550	200
grote mantelmeeuw	6000	3	0	2	0	1	2	0	0
meeuw spec	6049	0	0	0	0	0	0	0	480
reuzenster	6060	0	0	0	0	0	0	0	0
grote stern	6110	0	0	0	0	40	30	20	0
visdief	6150	0	0	0	0	0	0	280	0
noordse stern	6160	120	0	0	0	0	0	40	0
visdief /noordse stern	6169	0	0	0	0	85	300	0	0
dwergstern	6240	0	0	0	0	0	0	50	0
zwarte stern	6270	0	0	0	0	0	0	0	0
grauwe gans					4				
blauwe reiger								5	
kemphaan									
kleine jager									
Totaal		1103	1625	1889	2272	4361	4405	7230	4975

Overzicht HPV tellingen Rif (WG2320) deel 2

	Teldatum	11-jul	20-jul	26-jul	08-aug	11-aug	22-aug	31-aug	10-sep
Vogelsoort	Euring-code								
fuut	90	0	0	0	0	0	0	0	0
aalscholver	720	18	43	4	69	20	35	36	40
lepelaar	1440	0	0	0	0	0	0	0	7
knobbelzwaan	1520	0	0	0	0	0	0	0	0
canadese gans (gr)	1661	0	0	0	0	0	0	0	0
brandgans	1670	0	0	0	0	0	0	0	0
rotgans	1680	0	0	0	0	0	0	0	0
bergeend	1730	0	0	0	0	0	2	0	38
smient	1790	0	0	0	0	0	0	0	0
wintertaling	1840	0	0	0	0	0	0	0	0
wilde eend	1860	0	0	0	0	0	0	0	0
eidereend	2060	200	850	63	80	500	40	56	300
zwarte zeeëend	2130	0	0	0	0	0	0	0	0
middelste zaagbek	2210	0	0	0	0	0	0	0	0
slechtvalk	3200	0	0	1	0	0	0	1	1
scholekster	4500	600	930	16	630	1604	930	2720	1800
kluut	4560	0	0	0	0	0	0	0	0
bontbekplevier	4700	0	0	0	0	0	0	190	200
zilverplevier	4860	0	14	0	0	0	58	110	130
kanoet	4960	0	2600	0	2000	0	0	0	130
drieteenstrandloper	4970	0	140	ng	1070	80	270	460	500
kleine strandloper	5010	0	0	0	0	0	0	0	0
krombekstrandloper	5090	0	0	0	0	0	0	0	0
bonte strandloper	5120	0	4500	0	14000	39	0	0	200
rosse grutto	5340	80	470	0	4000	515	370	2490	100
regenwulp	5380	0	0	0	0	0	0	0	0
wulp	5410	0	1050	0	2700	143	1330	130	2160
zwarte ruiter	5450	0	0	0	0	0	0	0	0
tureluur	5460	0	0	1	0	0	0	0	0
groenpootruiter	5480	0	0		0	0	0	0	20
steenloper	5610	0	0	0	0	150	29	10	320
dwergmeeuw	5780	0	0	0	0	0	0	0	0
kokmeeuw	5820	0	2300	500	0	1120	0	2240	700
stormmeeuw	5900	0	875	190	0	24	0	3000	500
kleine mantelmeeuw	5910	120	103	13	0	62	165	140	4
zilvermeeuw	5920	0	550	0	0	326	0	1150	500
grote mantelmeeuw	6000	0	5	9	0	2	0	15	30
meeuw spec	6049	500	0	220	0	180	1450	0	400
reuzenster	6060	0	0	0	0	0	0	0	0
grote stern	6110	300	1000	0	0	11	0	50	900
visdief	6150	0	0	0	0	0	0	0	0
noordse stern	6160	0	0	0	0	0	0	0	0
visdief /noordse stern	6169	0	600	350	0	1390	0	150	0
dwergstern	6240	0	100	0	0	0	0	0	0
zwarte stern	6270	0	0	0	0	0	0	0	0
grauwe gans									
blauwe reiger									
kemphaan									
kleine jager									1
Totaal		1818	16130	1367	24549	6166	4679	12948	8981

Overzicht Bultje van Glorie (WG2330) (alle andere tellingen geen vogels geteld)

	Teldatum	26-jul	08-aug
Vogelsoort	Euring-code		
fuut	90	0	0
aalscholver	720	0	0
lepelaar	1440	0	0
knobbelzwaan	1520	0	0
canadese gans (gr)	1661	0	0
brandgans	1670	0	0
rotgans	1680	0	0
bergeend	1730	0	0
smient	1790	0	0
wintertaling	1840	0	0
wilde eend	1860	0	0
eidereend	2060	850	150
zwarte zeeëend	2130	0	0
middelste zaagbek	2210	0	0
slechtvalk	3200	0	0
scholekster	4500	0	0
kluut	4560	0	0
bontbekplevier	4700	0	0
zilverplevier	4860	0	0
kanoet	4960	0	0
drieteenstrandloper	4970	0	0
kleine strandloper	5010	0	0
krombekstrandloper	5090	0	0
bonte strandloper	5120	0	0
rosse grutto	5340	0	0
regenwulp	5380	0	0
wulp	5410	0	0
zwarte ruiter	5450	0	0
tureluur	5460	0	0
groenpootruiter	5480	0	0
steenloper	5610	0	0
dwergmeeuw	5780	0	0
kokmeeuw	5820	0	0
stormmeeuw	5900	0	0
kleine mantelmeeuw	5910	0	0
zilvermeeuw	5920	0	0
grote mantelmeeuw	6000	0	0
meeuw spec	6049	0	0
reuzenster	6060	0	0
grote stern	6110	0	0
visdief	6150	0	0
noordse stern	6160	0	0
visdief /noordse stern	6169	0	0
dwergstern	6240	0	0
zwarte stern	6270	0	0
grauwe gans			
blauwe reiger			
kemphaan			
kleine jager			
Totaal		850	150

Overige waarnemingen Vogels

Engelsmanplaat

Datum	Soort	Aantal en bijzonderheden
2019-04-16	Bruine Kiekendief - <i>Circus aeruginosus</i>	1 ♀
2019-04-16	Gele Kwikstaart - <i>Motacilla flava</i>	1
2019-04-17	Slechtvalk - <i>Falco peregrinus</i>	1 gezien
2019-04-17	Boerenwaluw - <i>Hirundo rustica</i>	2 gezien
2019-04-17	Zwarte Kraai - <i>Corvus corone</i>	2 gezien
2019-04-18	Slechtvalk - <i>Falco peregrinus</i>	2
2019-04-18	Boerenwaluw - <i>Hirundo rustica</i>	5 gezien
2019-04-19 12:30	Slechtvalk - <i>Falco peregrinus</i>	1
2019-04-19 12:30	Boerenwaluw - <i>Hirundo rustica</i>	5 overvliegend oost
2019-04-20 09:00	Winterkoning - <i>Troglodytes troglodytes</i>	2 rustend
2019-04-20 10:50	Boerenwaluw - <i>Hirundo rustica</i>	1 overvliegend oost
2019-04-20 14:15	Spreeuw - <i>Sturnus vulgaris</i>	1 overvliegend oost
2019-04-22 13:00	Tjiftjaf - <i>Phylloscopus collybita</i>	1 rustend
2019-04-22 15:40	Boerenwaluw - <i>Hirundo rustica</i>	1 overvliegend oost
2019-04-22 17:00	Boerenwaluw - <i>Hirundo rustica</i>	4 overvliegend oost
2019-04-22 17:20	Bruine Kiekendief - <i>Circus aeruginosus</i>	1 overvliegend zuid

2019-04-24 09:25	Slechtvalk - Falco peregrinus	1 rustend
2019-04-24 16:15	Witte Kwikstaart onbekend - Motacilla alba alba / yarrellii	1
2019-04-24 17:00	Slechtvalk - Falco peregrinus	2
2019-04-24 17:45	Boerenzwaluw - Hirundo rustica	1 overvliegend oost
2019-04-25 15:50	Slechtvalk - Falco peregrinus	1
2019-05-09 10:15	Witte Kwikstaart - Motacilla alba	1
2019-05-09 10:15	Slechtvalk - Falco peregrinus	1
2019-05-10 12:00	Slechtvalk - Falco peregrinus	1 ♂ adult zomerkleed, gezien
2019-05-10 12:00	Zwarte Stern - Chlidonias niger	1 adult zomerkleed, gezien
2019-05-10 19:00	Velduil - Asio flammeus	1 adult zomerkleed, vondst (dood), gezien
2019-05-13 11:00	Slechtvalk - Falco peregrinus	1 ♂ roepend, gezien en gehoord
2019-05-13 18:00	Zwarte Stern - Chlidonias niger	2 adult zomerkleed, foeragerend, gezien
2019-05-15 15:00	Rotgans - Branta bernicla	2 adult zomerkleed, foeragerend, gezien
2019-05-25 11:32	Slechtvalk - Falco peregrinus	1
2019-05-26 07:21	Gele Kwikstaart - Motacilla flava	1
2019-05-26 08:27	Zwarte Zee-eend - Melanitta nigra	40 overvliegend oost
2019-05-26 09:23	Lepelaar - Platalea leucorodia	1
2019-05-27 08:08	Jan-van-gent - Morus bassanus	1 overvliegend west
2019-05-27 08:16	Grauwe Gans - Anser anser	4 overvliegend oost
2019-05-27 09:34	Brandgans - Branta leucopsis	2 overvliegend oost

2019-05-28 09:25	Zwarte Kraai - <i>Corvus corone</i>	1 overvliegend oost
2019-05-28 11:16	Lepelaar - <i>Platalea leucorodia</i>	4 foeragerend
2019-05-29 09:28	Steenloper - <i>Arenaria interpres</i>	1
2019-05-30 10:24	Groenpootruiter - <i>Tringa nebularia</i>	1
2019-05-30 10:27	Blauwe Reiger - <i>Ardea cinerea</i>	5
2019-05-30 12:59	Slechtvalk - <i>Falco peregrinus</i>	1 foeragerend
2019-05-31 08:14	Brandgans - <i>Branta leucopsis</i>	1 overvliegend oost
2019-05-31 09:18	Bontbekplevier - <i>Charadrius hiaticula</i>	14
2019-06-25 11:40	Gierzwaluw - <i>Apus apus</i>	1 overvliegend
2019-06-25 11:58	Gierzwaluw - <i>Apus apus</i>	6 overvliegend oost
2019-06-25 13:54	Zwarte Stern - <i>Chlidonias niger</i>	8
2019-06-25 16:10	Grote Canadese Gans - <i>Branta canadensis</i>	12
2019-06-25 16:18	Gierzwaluw - <i>Apus apus</i>	1 overvliegend oost
2019-06-27 15:38	Zwarte Zee-eend - <i>Melanitta nigra</i>	1
2019-07-03 15:24	Zwarte Zee-eend - <i>Melanitta nigra</i>	1 vondst (dood), gezien
2019-07-26 12:39	Zwarte Stern - <i>Chlidonias niger</i>	1 foeragerend
2019-07-28 08:22	Boerenzwaluw - <i>Hirundo rustica</i>	1
2019-07-28 21:02	Bergeend - <i>Tadorna tadorna</i>	9 overvliegend oost
2019-07-28 21:03	Dwergstern - <i>Sternula albifrons</i>	50 rustend
2019-07-28 22:03	Dwergstern - <i>Sternula albifrons</i>	200 rustend, gezien

2019-07-28 22:04	Noordse Stern of Visdief - <i>Sterna paradisaea</i> / <i>Sterna hirundo</i>	175 rustend, gezien
2019-07-28 22:05	Grote Stern - <i>Thalasseus sandvicensis</i>	175 rustend, gezien
2019-07-29 07:49	Fuut - <i>Podiceps cristatus</i>	2
2019-07-29 12:47	Torenavalk - <i>Falco tinnunculus</i>	1 overvliegend oost
2019-07-29 12:47	Slechtvalk - <i>Falco peregrinus</i>	1 ♂ foeragerend
2019-07-29 21:51	Bergeend - <i>Tadorna tadorna</i>	2 foeragerend
2019-07-29 21:54	Dwergstern - <i>Sternula albifrons</i>	250 slaapplaats, gezien
2019-07-29 21:55	Noordse Stern of Visdief - <i>Sterna paradisaea</i> / <i>Sterna hirundo</i>	70 slaapplaats, gezien
2019-07-29 22:04	Grote Stern - <i>Thalasseus sandvicensis</i>	65 slaapplaats, gezien en gehoord
2019-07-29 22:16	Regenwulp - <i>Numenius phaeopus</i>	1
2019-07-30 15:15	Noordse Stern of Visdief - <i>Sterna paradisaea</i> / <i>Sterna hirundo</i>	70 rustend
2019-08-01 16:16	Slechtvalk - <i>Falco peregrinus</i>	1 ♂ foeragerend
2019-08-02 07:28	Slechtvalk - <i>Falco peregrinus</i>	1 rustend
2019-08-09 15:31	Lepelaar - <i>Platalea leucorodia</i>	1 gehoord
2019-08-11 15:33	Lepelaar - <i>Platalea leucorodia</i>	1
2019-08-11 15:34	Gierzwaluw - <i>Apus apus</i>	1
2019-08-11 15:35	Bruine Kiekendief - <i>Circus aeruginosus</i>	3

2019-08-11 15:36	Torenvalk - Falco tinnunculus	1
2019-08-12 15:34	Boerenwaluw - Hirundo rustica	1
2019-08-14 15:35	Slechtvalk - Falco peregrinus	1 juveniel
2019-08-15 15:31	Regenwulp - Numenius phaeopus	1
2019-08-16 09:29	Grauwe Gans - Anser anser	5
2019-08-22 08:45	Lepelaar - Platalea leucorodia	68 foeragerend
2019-08-22 12:10	Grauwe Kiekendief - Circus pygargus	1 ♂ overvliegend west
2019-08-23 16:30	Lepelaar - Platalea leucorodia	1
2019-08-23 21:00	Grote Stern - Thalasseus sandvicensis	150 slaappleats
2019-08-24 16:00	Slechtvalk - Falco peregrinus	1
2019-08-24 16:00	Steenloper - Arenaria interpres	1
2019-08-25 08:25	Wilde Eend - Anas platyrhynchos	1 ♂ overvliegend zuidwest
2019-08-25 08:30	Tapuit - Oenanthe oenanthe	1
2019-08-25 08:30	Slechtvalk - Falco peregrinus	1
2019-08-25 10:00	Fitis - Phylloscopus trochilus	1
2019-08-25 16:55	Slechtvalk - Falco peregrinus	1
2019-08-25 19:55	Tureluur - Tringa totanus	2
2019-08-25 20:17	Fitis - Phylloscopus trochilus	2 foeragerend
2019-08-25 20:17	Tjiftjaf - Phylloscopus collybita	1 foeragerend

2019-08-25 20:45	Visdief - <i>Sterna hirundo</i>	170 slaapplaats
2019-08-25 20:45	Grote Stern - <i>Thalasseus sandvicensis</i>	10 slaapplaats
2019-08-26 08:15	Slechtvalk - <i>Falco peregrinus</i>	1
2019-08-26 09:20	Fitis - <i>Phylloscopus trochilus</i>	1 foeragerend
2019-08-26 11:30	Steenloper - <i>Arenaria interpres</i>	9 foeragerend
2019-08-26 12:45	Buizerd - <i>Buteo buteo</i>	1 overvliegend oost
2019-08-26 13:00	Lepelaar - <i>Platalea leucorodia</i>	5 foeragerend
2019-08-26 13:05	Stadsduif - <i>Columba livia forma domestica</i>	2 overvliegend oost
2019-08-26 17:50	Dwergstern - <i>Sternula albifrons</i>	2 foeragerend
2019-08-26 18:15	Oeverwaluw - <i>Riparia riparia</i>	1 overvliegend oost
2019-08-26 19:37	Boerenwaluw - <i>Hirundo rustica</i>	1 overvliegend oost
2019-08-27 14:55	Fitis - <i>Phylloscopus trochilus</i>	1 foeragerend
2019-08-27 17:30	Lepelaar - <i>Platalea leucorodia</i>	4
2019-08-28 09:00	Eider - <i>Somateria mollissima</i>	5
2019-08-28 09:00	Aalscholver - <i>Phalacrocorax carbo</i>	14
2019-08-25 20:17	Fitis - <i>Phylloscopus trochilus</i>	2 foeragerend
2019-08-25 20:17	Tjiftjaf - <i>Phylloscopus collybita</i>	1 foeragerend
2019-08-25 20:45	Visdief - <i>Sterna hirundo</i>	170 slaapplaats

2019-08-25 20:45	Grote Stern - <i>Thalasseus sandvicensis</i>	10 slaapplaats
2019-08-26 08:15	Slechtvalk - <i>Falco peregrinus</i>	1
2019-08-26 09:20	Fitis - <i>Phylloscopus trochilus</i>	1 foeragerend
2019-08-26 11:30	Steenloper - <i>Arenaria interpres</i>	9 foeragerend
2019-08-26 12:45	Buizerd - <i>Buteo buteo</i>	1 overvliegend oost
2019-08-28 09:00	Steenloper - <i>Arenaria interpres</i>	3
2019-08-28 09:00	Slechtvalk - <i>Falco peregrinus</i>	1
2019-08-28 16:00	Fitis - <i>Phylloscopus trochilus</i>	1
2019-08-29 13:57	Bruine Kiekendief - <i>Circus aeruginosus</i>	1 ♀ overvliegend oost
2019-08-29 14:15	Boerenwaluw - <i>Hirundo rustica</i>	1 overvliegend west
2019-08-31 19:30	Slechtvalk - <i>Falco peregrinus</i>	3
2019-08-31 19:30	Buizerd - <i>Buteo buteo</i>	1
2019-09-01 12:00	Slechtvalk - <i>Falco peregrinus</i>	2
2019-09-01 12:00	Zwarte Stern - <i>Chlidonias niger</i>	10
2019-09-02 12:00	Slechtvalk - <i>Falco peregrinus</i>	1
2019-09-05 15:30	Zwarte Stern - <i>Chlidonias niger</i>	1

Overige waarnemingen vogels Rif

Datum	Soort	Aantal
2019-04-20 13:30	Grote Stern - <i>Thalasseus sandvicensis</i>	37
2019-04-21 13:30	Grote Stern - <i>Thalasseus sandvicensis</i>	120 baltsend / zingend
2019-05-29 12:09	Zwarte Zee-eend - <i>Melanitta nigra</i>	1
2019-05-30	Grote Canadese Gans - <i>Branta canadensis</i>	4
2019-07-26 12:40	Slechtvalk - <i>Falco peregrinus</i>	1 rustend
2019-07-27 10:26	Slechtvalk - <i>Falco peregrinus</i>	1
2019-07-27 10:51	Grote Stern - <i>Thalasseus sandvicensis</i>	80
2019-07-27 10:53	Grote Mantelmeeuw - <i>Larus marinus</i>	600
2019-07-27 11:09	Oeverzwaluw - <i>Riparia riparia</i>	2 overvliegend oost
2019-07-28 12:06	Grote Mantelmeeuw - <i>Larus marinus</i>	9
2019-07-28 12:07	Kleine Mantelmeeuw - <i>Larus fuscus</i>	13
2019-07-28 12:13	Kleine Mantelmeeuw - <i>Larus fuscus</i>	4
2019-07-28 12:14	Grote Mantelmeeuw - <i>Larus marinus</i>	4
2019-07-28 12:14	Kleine Mantelmeeuw - <i>Larus fuscus</i>	6
2019-07-28 12:32	Eider - <i>Somateria mollissima</i>	60
2019-07-29 12:15	Torenvalk - <i>Falco tinnunculus</i>	1 foeragerend
2019-07-30 16:10	Noordse Stern of Visdief - <i>Sterna paradisaea</i> / <i>Sterna hirundo</i>	250 rustend
2019-08-22	Blonde Ruiter - <i>Calidris subruficollis</i>	1
2019-08-22 12:10	Grauwe Kiekendief - <i>Circus pygargus</i>	1 ♂ overvliegend west
2019-08-22 16:05	Roodhalsfuut - <i>Podiceps grisegena</i>	1
2019-08-24 10:25	Torenvalk - <i>Falco tinnunculus</i>	1 overvliegend west

2019-08-24 10:25	Bontbekplevier - Charadrius hiaticula	100
2019-08-24 10:25	Lepelaar - Platalea leucorodia	9 foeragerend
2019-08-24 10:25	Zeekoet - Uria aalge	1
2019-08-24 10:25	Steenloper - Arenaria interpres	4
2019-08-24 10:25	Lepelaar - Platalea leucorodia	11
2019-08-24 10:25	Buizerd - Buteo buteo	1
2019-08-31 19:30	Witte Kwikstaart onbekend - Motacilla alba alba / yarrellii	1
2019-09-01 12:00	Kleine Jager - Stercorarius parasiticus	1
2019-09-04 17:00	Slechtvalk - Falco peregrinus	1
2019-09-04 17:00	Grauwe Gans - Anser anser	1
2019-09-05 11:30	Jan-van-gent - Morus bassanus	3
2019-09-05 11:30	Slechtvalk - Falco peregrinus	1

Kleinste jager op het Buitenrif

foto Jan Ter Wel

Bijlage 4

Waarnemingen overige organismen Engelsmanplaat en Rif 2019

In onderstaande tabel zijn de waarnemingen van andere organismen dan vogels opgenomen. Alle waarnemingen zijn opgenomen in waarneming.nl.

Datum	Soort	Aantal en bijzonderheden
2019-07-02 16:49	Biestarwegras - <i>Elytrigia juncea</i>	1 veldwaarneming
2019-07-28 18:04	Huismoeder - <i>Noctua pronuba</i>	1
2019-07-29 10:05	Snorzweefvlieg - <i>Episyrphus balteatus</i>	1
2019-07-29 13:37	Kokkel - <i>Cerastoderma edule</i>	1000 schelp met vlees(-resten), dood, gezien
2019-07-30 13:32	Zeeraket - <i>Cakile maritima</i>	1 afwijkend
2019-07-30 13:38	Melde spec. - <i>Atriplex spec.</i>	1 afwijkend, natuurlijk
2019-07-30 13:39	Klein schorrenkruid - <i>Suaeda maritima</i>	1 natuurlijk
2019-07-31 17:42	Steenhommel - <i>Bombus lapidarius</i>	1 ♂ imago, handvangst en losgelaten

Rif

2019-05-29	Zeeklit - <i>Echinocardium cordatum</i>	100
2019-07-03 15:26	Biestarwegras s.s. - <i>Elytrigia juncea</i> subsp. <i>boreoatlantica</i>	100 veldwaarneming
2019-07-03 15:28	Biestarwegras s.s. - <i>Elytrigia juncea</i> subsp. <i>boreoatlantica</i>	100 vrucht dragend, veldwaarneming
2019-07-03 16:57	Biestarwegras s.s. - <i>Elytrigia juncea</i> subsp. <i>boreoatlantica</i>	1 vrucht dragend, veldwaarneming
2019-07-03 16:58	Biestarwegras s.s. - <i>Elytrigia juncea</i> subsp. <i>boreoatlantica</i>	1 vrucht dragend, veldwaarneming
2019-07-03 16:58	Biestarwegras s.s. - <i>Elytrigia juncea</i> subsp. <i>boreoatlantica</i>	1 vrucht dragend, veldwaarneming
2019-07-03 17:05	Biestarwegras s.s. - <i>Elytrigia juncea</i> subsp. <i>boreoatlantica</i>	1 vrucht dragend, veldwaarneming
2019-07-03 17:06	Biestarwegras s.s. - <i>Elytrigia juncea</i> subsp. <i>boreoatlantica</i>	1 vrucht dragend, veldwaarneming
2019-07-03 17:08	Biestarwegras s.s. - <i>Elytrigia juncea</i> subsp. <i>boreoatlantica</i>	1 vrucht dragend, veldwaarneming
2019-07-03 17:25	Biestarwegras - <i>Elytrigia juncea</i>	4 veldwaarneming

2019-07-03 17:26	Biestarwegras - Elytrigia juncea	4 veldwaarneming
2019-07-27 10:32	Biestarwegras - Elytrigia juncea	1 afwijkend
2019-07-27 10:34	Biestarwegras - Elytrigia juncea	1 afwijkend
019-09-07 11:31	Biestarwegras - Elytrigia juncea	1000
2019-09-07 11:46	Echt moederkoren - Claviceps purpurea	1
2019-09-07 12:17	Gedoornde hartschelp - Acanthocardia echinata	1 lege schelp of losse klep, dood exemplaar in collectie
2019-09-07 12:46	Biestarwegras - Elytrigia juncea	1000 vrucht dragend, natuurlijk, veldwaarneming

Bijlage 5

Beschrijving van alle geregistreerde incidenten in 2019

datum	begin	eind	HW	bron / beschrijving	WAAR?	wat / aantallen	Mate van verstoring	
17 juli 2019	12:30	12:45	11:45	Drascombe "Elisabeth" (zeiljacht) . Vaart vanuit het Westgat het Oude Smeriggat in, vaart ten N van de gele ton langs. Het anker wordt iets ten ZW van Rif-oost uitgeworpen. Hierbij worden de rustende dieren aldaar verjaagd. De dieren komen niet meer terug. De opvarenden zijn op hun onjuiste ligging door de wadwachten aangesproken en er is wat informatie (EMP folder + ik pas op het wad folder) uitgedeeld. De meneer zegt dat hij niet wist dat hij hier op een onjuiste plek is drooggevalven en bij het volgende hoogwater ('s avonds) verplaatsen ze hun boot naar de zuidkant van het OSG. (zie ook 8 september)	Rif-Oost	HVP + zeehonden: 5 gewone zeehonden, 30 eiders, 20 kokmeeuwen, 10 aalscholvers	matig	
21 juli 2019	13:30	13:50	14:50	Drie windsurfers surfden daar ter plekke, dichtbij de hoogwatervluchtplaats. Dit zorgt voor verstoring van vogels.	Rif-Oost; Rif-midden	50 eiders, Drieteenstrandlopers, Bonte strandlopers	matig	
23 juli 2019	11:50	12:35	15:22	De schipper van tjalk Lotus 1889 liet zijn gasten op de Hiezel en bleef zelf aan boord. Zijn gasten/klanten liepen over het hele gebied en zwommen naast de Hiezel. Circa 19 mensen. Ze waren buiten en binnen de bordjes (broedkolonie). Er werd zelfs door de kinderen gevoetbald. Schipper Nr: 0643438998; Nr verhuur bedrijf: 0228312133. Na het contact met de schipper heeft het nog zeker 20 minuten geduurd voordat alle passagiers weer aan boord waren. Foto's en filmpjes.	Hiezel	HVP + broedvogels: Visdieven, Noordse sterns, Dwergsterns, Drieteenstrandlopers.	ernstig	

24/25 juli 2019	21:30	22:00	15:55	zeilshow Vrouwe Martina. De hond lieten ze ook los lopen. Toen wij hen daar op aanspraken werd snel duidelijk dat zij de regels al kenden en al 10 keer eerder – ze komen hier al enkele jaren blijkbaar - de preek van de wadwachters gehoord hadden, dat ze er lak aan hadden en met rust gelaten wilden worden tijdens hun vakantie. Ze wilden hun eigen zin doen en waren niet vriendelijk. Vervolgens gingen ze simpelweg verder op hun weg, dwars door het verboden gebied. In het stichting Stamboek Ronde en Platbodemjachten is de laatste bekende eigenaar 2002-heden: C.D. Zandvliet, Alphen a/d Rijn	Rif	Geen zichtbare verstoring van vogels of zeehonden. Man en vrouw (circa 60 j.) liepen tussen de bordjes met hun hond. Op de foto (dagverslag) zijn de sporen van de hond te zien die door het verboden gebied gaat.	licht	
26 juli 2019	20:00	20:15	17:14	Oude catamaran. Door de telescoop zien wij ver weg in het nieuwe Smeriggat een catamaran liggen met een gebroken mast naast zich in het water met de zeilen er nog aan! De kustwacht gebeld en die blijken zojuist al een melding te hebben ontvangen: “Er zijn twee hulpdiensten onderweg”. Een uur later gaan we even langs bij de schepen drooggevalen nabij het (Nieuwe) Smeriggat. We spreken de Vrouwe Martina (de man/vrouw die zo onaardig waren tegen Sara en Robin!, uit Wouwbrugge / Alphen adRijn). Zij zijn hulp gaan bieden met hun rubberbootje. -->	(Nieuwe) Smeriggat	--> Er was wat stress. Vrouwe Martina hebben geadviseerd de reddingsdiensten te bellen. Die kwamen snel vanuit Lauwersoog en Ameland. Ook een berger meldde zich! Mast geborgen, geen problemen verder. De mensen van de Vrouwe Martina (met hond!) boden ons stokbrood met knoflookboter en heerlijke mosselen. Ze waren heel aardig. (Wij hadden de beschrijving van Sara nog niet gelezen!)	geen	
29 juli 2019	12:00	12:15	8:45	Zeijacht Elly met twee ouders en twee jongetjes ankeren/vallen droog in Oude Smeriggat. De jongens spelen eerst wat rond de boot maar lopen uiteindelijk samen regelrecht de broedkolonie in de duintjes in en gaan daar lekker rustig zitten. Weinig drukte, gewoon rustig. Niet veel later constateren de ouders dat er iets mis is en lopen naar de jongens toe om ze er uit te halen. Later bezoeken de jongens de wadpost en maken uit eigen beweging keurig hun excuses. Zij hadden niet door dat ze in de kolonie zaten.	Rif-midden	Betreden broedkolonie	licht	

3 augustus 2019	16:30	20:00	13:01	Wadvaarder, platbodem met de naam: "Weer.. ennd" (over de naam hing een tros touw). Vanaf de boot gingen twee volwassen en kind (10j) het Rif op. Ze liepen langs de bordjes het gesloten gebied in om spelletjes te doen en te BBQ-en. Tijdens inspectieronde praatje gemaakt: Jarenlang ervaring en lid van de Wadvaarders! Maar als het om afspraken rond de erecode en kennis van vogels en verstoring gaat antwoorden ze afwisselend onwetend / deskundig. Hielden zich van de domme. Folder en de erecode overhandigd. Omdat er geen indicatie van broedvogels meer waren er verder geen werk van gemaakt. (einde broedseizoen). -->	Rif, Oude Smeriggat	Betreden broedkolonie (toen nog gesloten gebied) -->Maar het feit dat ervaren mensen die zeggen lid te zijn van de Wadvaarders en tussen de verbodsborden gaan zitten is feitelijk een overtreding. Hier gaat ook een slechte voorbeeldwerking uit naar de personen en organisaties die zich wel aan de regels houden. Vandaar deze melding.	geen	
8 augustus 2019	14:45	15:15	17:01	Zes windsurfers (waarvan vier met nadere gegevens). Ze kwamen vanuit de Paesens surfde langs Engelsmanplaat en de Hiezel, waardoor alles opvloog. Daarna gingen ze door naar het Rif en het buiten Rif en daarna weer terug. (Rood-wit zeil+Nr 47; witte plank+rood zeil met witte boemerang; gele plank, blauw met rode lijnen; Naam Contamp of Content.	Rif, Buiten-Rif, Engelsmanplaat en Hiezel	HVP, broedgebied sterns en foerageergebied vogels (meeuwen)	zeer ernstig	
8 september 2019	17:00	17:15	18:28	Drascombe Elisabeth (zeiljacht) uit Oostmahorn lag binnen gesloten gebied. Ging buitenom zijn schip schoonmaken. (Zie ook 17 juli!)	Rif-Oost	HVP, 2000 steltlopers	ernstig	
9 september 2019	14:00	15:00	20:02	Motorschip Queen Agnes (lid wadvaardersvereniging), 4 p.) liep over de Hiezel met 2 loslopende honden, aangesproken ze wisten er van maar waren de lijntjes vergeten.	Hiezel	geen	geen	
10 september 2019	12:05	?	21:26	Rubberboot van Groninger tjalk UQ4 met 3 pers. Naar mosselbank op de Moker 3pers. oesterrappen terwijl schipper maar vergunning heeft voor 2 personen. Gemeld bij de Waddenunit (MS Krukel).	Rif Oost	geen	geen	

Foto: Gerjan Zwaan